

החומות לשנה ויכלו לשלם המחיר גם לשווערין:
ליום 1 יאנואר 3 ר"ב, בחורש מארץ 3 ר"ב
בחורש יוני 2 ר"ב ובחורש ספטמבר 2 ר"ב.

נבקש מאת הסופרים הכותבים אלינו לבלי
יעלימו את שמם לכהפ"ח מן הירקצוא, — מי
אשר לא יקבל גליון מה"ע במועדו, יודיע זאת
להרד' במשך שבוע בכתב לעו, למען נוכל
להראות מכתבו למקרי הפאסט.

בעד מודעות מכל שורה קצרה באותיות
קטנות 10 קאפ; בראש הגליון 30 קאפ;
בעד שינוי האדרעסס 20 קאפ.

המליץ

מכתב עתי מגיד ריעקב כל דבר הנוגע

ליהודים בפרט ועניני מדינה ומדע בכלל.

(גוסד על ידי אלכסנדר הלוי צעדערבוים והדאקטאר אהרן יצחק גאלדענבלום).

מחירי ברוסיה:	בחו"ל:
לשנה. . . 10 ר"ב	עם המשלוח פעמים בשבוע:
לחצי שנה. . . 5 "	לשנה. . . 12 ר"ב
לרבע שנה. . . 2.75 "	לחצי שנה. . . 6 "
לחודש פה. . . 85 קאפ'	לרבע שנה. . . 3.50 "
גליון אחד שלם 10 קאפ'	בכל יום: לשנה 16 "
" חצי—6 "	לחצי שנה. . . 8 "
	לרבע שנה. . . 4 "

סך העדוף על ר"ב ויכלו לשלוח בחו" הפאסט, אך
אל ידביקום אל דנייר ולא זה ע"ג זה. — זמן החתימה
הוא מראש כל חרש לחרש הנוצרים ולא באמצע החרש.

שנת השלשים והחמש לצאתו לאור.

№ 184

יצא בפטרבורג שש פעמים בשבוע.

תוכל להתנגד כל מפלגה, ואם מעטים חבריו הוא רק מחסרון ידיעה, מה היה
היסוד הזה לישראל, לו השתמשו בו כל צרכו, לו היה למרכז לכל הפעולות
והמוסדות שאפשר להכניס בחוגו. בחוג פעולתו נכנסים לא רק בתי עבודה
לעניים, בתי ספר למלאכה וגנים להרגיל נערי בני ישראל בעבודת האדמה
ולחוק גופם, דבר נחוץ לעם, אשר נפש בריאה לו בנוף חלש; ולא רק ליסוד המפעלים
הטובים האלה וקיומם יכול לעזור הרבה יסוד עבודת האדמה והמלאכה, כי אם
גם לאגדות פועלים, אשר למרחק ישלחו מעשי ידיהם, דבר נחוץ בערים רבות
מערי ישראל, במקום שרבו המוכרים על הקונים.

ומי ימנה ויספור כל הדברים הטובים, אשר תוכל החברה, "מרכי השכלה"
תת לישראל, בהיותה לקנין העם כלה — לא רק קנין "משכילים בכל חכמה",
כי אם גם קנין כל "משכיל דורש את האלהים", או הצליחה החברה ועשתה פרי
למעלה להשכיל. תהיה נא החברה הזאת וכל חברה לקנין כל המפלגות,
ותבקש נא כל מפלגה, כי ידה תהיה על העליונה, בהרבותה לרכוש חברים
חדשים ובהגדילה לעשות לטובת העם, וקנאת אנשי מעשה תרכה פעולות טובות
לאושר העם כלו.

הרבה אמרי "חן ושכל טוב" השמיע זה לא כבר מעל עמודי "המליץ"
הרב פרייל רבי וחכים, בדבר פעולת הספרות היפה והדרשות הנאות. רבים
יתנגדו להרב פרייל בדבר באור טהות מושג היופי ומקורו ויאמרו, כי לא חוש
ששי רגש היופי, כי אם סימן טוב ברובו ומקורו בהסתגלות הטבע והמין,
סימן אשר על פיו למד האדם לדעת טיב דברים הרבה מברם, אם אינו יודע
תוכנם, סימן אשר לפעמים יוליך את האדם שולל ככל הסימנים שבעולם. כן
יתנגדו רבים לדעת הרב פרייל, כי אפשר למלאות ידי סופרים, למען
יכתבו ספרים טובים, אשר יקחו לבבות, האיש אשר שאר רוח לו ורגש
היופי יפעמחו, הוא יתגבר על כל המעצורים ויוציא כל רוחו ולא יחכה עד
אשר יבאו אליו לבקשו, כי בשכר ינבא. ולאיש כזה אי אפשר לכתוב רק חזון
לבו ולא את אשר יבקשו מעמו. וכל ספור הכתוב בסוף מעשה במחשבה תחלה,
כל ספור אשר לו מנדנן ידועה, אינו כלי שלם, כי אין עליו חותמו של
הקב"ה. ואם אמת אין בספור — לא האמת המחלטה, האמת הזאת לאלהים
היא, כי אם האמת אשר יחשוב אותה אומרה או כוחה לאמת גמורה, —
אם היא תחסר בספור לא יפעל הספור את הפעולה הרצויה. איש לא שבר את
מאפו לכתוב את דבריו הנעלים ולצייר חיי בני ישראל בשבתם על אדמתם
בצבעים נפלאים. שבע שנים עבר מאפו "באהבת ציון", ולו חשב שכרו החמרי
כנגד הפסד זמנו, או ראה, כי חוטב עצים הרויח בזמן הזה אלף פעמים יותר
ממנו; אבל איש מורם מעם כאברהם מאפו השמיע דברים חוצבים להבות אש
קדש, ולא כחפצו למצא חן בעיני העם. אבל אם רבים יתנגדו לפרטי מאמרו של
הרב פרייל הן הכל מודים, כי בעיקר הדבר צדק הרב פרייל, כי גדולה פעולת
רגש היופי על גער וזקן, וכי נחוץ להפיץ בעם ספרים מועילים. ואם אי אפשר למלאות
ידי סופרים לכתוב ספרים כספרי מאפו, וגם ספרים הנופלים מהם מעלות הרבה,
הן אפשר למלאות ידי סופרים מומחים לתרגם ספרים טובים, כתובים בשפות
אחרות, ואפשר לבחר המון ספרים טובים שנכתבו כבר ולהדפיסם במספר רב
ולמכור אותם במחיר מצער, מחיר הנייר והדפוס, וכן אפשר לקצוב פרס לספרים
שונים, אשר ועד של סופרים וחכמים יבקרו אותם, והספר אשר ימצא חן
בעיניהם יודפס במספר רב. כל זה טוב ואפשר לעשות ולא חלום חלם הרב
פרייל באמרו: "נבחר לנו... נקח... נתון נתן", כי הדבר בידנו לעשות, כי
לדבר הזה יש מרכז לישראל, והמרכז הוא — חברה "מרכי השכלה", היכולה
לעשות כדבר הזה בנקל ועל פי חקי תקנותיה. החרדים יאמרו לנו, כי החברה
הזאת קנין המשכילים היא ובספרים אשר יבחרו חבירה לא יבחרו הם; אבל
למה תהיה החברה הזאת לקנין מפלגה אחת? חברי הועד לא קבלו משרהם
בירושה ואינם חברים לכל ימי חייהם. והחברים האלה אנשים חכמים, אנשים
מן הישוב, היודעים, כי עליהם לעשות רצון רוב החברים להוציא כסף נדבותיהם

תכן הענינים: שלשה מרכיבים. — בארצנו: שאקי, מיואטש; ראדווילישאק;
לעפאוויטש. — בחוץ לארצנו. — באה"ק. — הליכות עולם. — מלגרות. — לישוב
ארנשטיא. מרכי בערקאוויטש. — בשורת ספרים חדשים. — סחר הארץ. —
מודעות. —

פוליסון: משיב הרוח. י"נ גאלדערנ.

שלשה מרכיבים.

רבה העזובה בבית ישראל. מ"חדרים" אימה, הרבנות מקברת את בעליה,
מעל הבמה ישמע קול מגידי בעלטה, מסביב לבתי צדקה ישמע קול צעקה, בעלי
מלאכה נאנחים, הנדחים בארץ ארנשטיא מר יבכיון, דרכי ירושלם אבלות וכו'
וכו', וישראל עם חכם ונבון ועצה טובה רחקה ממנו לחוק בדקי ביתו.
— אין מרכז לישראל — שומעים אנחנו קול רבים — לכן כל מעשינו
מאפע, כל עצה תופר וכל דבר לא יקום, ולכן המשכיל יעצום עיניו בעת
הזאת ולא יראה את אשר סביבו.

אבל הבה נראה, האם באמת אי אפשר לנו לאחד את כחותינו? האם
באמת לא בנו האשם, כי רבו הבקיעים בבית ישראל? מרכז אין לישראל, אמנם
כן, מרכז אחד, מרכז כללי, אשר ממנו קרנים לכל פעולה אין לנו; אבל
שלשה מרכיבים פרטים יש לנו, ואם חונם צר, בכל זאת מעשים רבים יוכלו
ולו השתמשנו כבר במרכיבים האלה עד כמה שאפשר ולא די לנו, או יכלנו
להתאונן, כי מרכז כללי יחסר לנו; ובאין אחדות בעם גם מרכז אחד
לא יועיל.

שלש מתנות טובות נתנה לנו ממשלתנו הרוממה: חברה התמיכה,
יסוד עבודת האדמה והמלאכה וחברה מרכי השכלה,
וכמה דברים טובים ונעלים וכלו להעשות בישראל, אם היה כל בית ישראל
אחד. כמה מעלות טובות. היו לחברות הנכבדות האלה על ישראל, לו היו
לקנין הכלל כלו! חברה התמיכה הרימה רוח ישראל, בהתאחדם בדבר מצוה,
שכל בני ישראל מחבבים אותו, כל אחד לפי דעתו וטעמו. לו היתה החברה
הזאת לקנין כלנו, או התאחדו הישוב החדש והישן בעבודה ומלאכה לטוב לשניהם
ולהרבות שלום בישראל. על אדות הדבר הזה דברנו כבר פעמים רבות, ויש
תקוה, כי סוף כל סוף יבינו כל בני ישראל ערך המתנה הטובה הזאת. וזה לנו
האות, כי שונאי ציון מיללים כנואשים.

וכן גם שתי החברות האחרות רב טוב צפון בהן לישראל, לו אך היו
לקנין העם כלו ולא לקנין מתי מספר ביסוד עבודת האדמה, וקנין מפלגה אחת
כחברה מרכי השכלה.

אם כסף יבקשו מיסוד עבודת האדמה והמלאכה, לא יוכל לעשות מאומה,
כי אוצרות זהב וכסף אין לו; אבל אם הרואנים לעניים שבכל עיר ועיר יאמרו
לחברה: בבספנו נבנה בתי ספר למלאכה, אנחנו נשכור אדמה מסביב לערינו
לגני ירק וגני עץ פרי, רק מרכז תהיי לנו ושמן יקרא עלינו, בעצתך תנהלינו
ותעזרי לנו להוציא מחשבותינו לפעולת ידים, או תגדל פעולת ה"יסוד" במאד
מאד. אם יאמרו: בתי עבודה לעניים נבנה, ולכלתי קפח שכר הפועלים בעיר,
נכין בבתים האלה דברים שאין להם מהלכים במקומנו, אבל בערים הגדולות
קופצים עליהם וביני ואתם, ראשי היסוד הזה, עליכם רק לבקש לנו שוקים
להמציא לבתים האלה אנשי הבינים ישרים ואנשי מעשה, או ימעט מספר
העניים, מצב העם יומם ועיני עמנו לא תהיינה מעבר לארצנו. כל חברה
לא תוכל להוציא יותר משתכנים, אבל חברה כללית היא כלב לנוף. הלב
אינו מקור דמים, ורק את הדם הבא אליו ישוב לשלוח לאיברים, אבל הוא
חלק את הדמים לפי הצורך, נוטל מזה ונותן לזה, ומעט דמים יעוררו תנועה
רבה וממנה לחיים תוצאות. היסוד הזה אינו נוגע באמונות ודעות, ולו לא

החברה הזאת: גם ידנו תכון עמכם, גם אנחנו נתן כסף לקרן קימת, הדרושה לבית הזה, רק חפצנו, כי הבית הזה לא יהיה לקנין מפלגה אחת. בכל הארצות עומדים בראשי בתים כאלה גדולי הרבנים אשר שמה, ונחפז, כי גם בראש הבית הזה יעמוד גאון ישראל בארצנו. כסף נתן, אבל נחפז, כי תוכן הלמודים יהיה רב וקדוש ומעוט חול, נחפז כי בבית הזה יוכל רבין להיות גם לחכים, כי מוסמך ירכש לו בבית הזה הידיעות הנחוצות לו, למען יהיה גם לרב העדה, ונחפז כי בבית הזה ילמדו צעירי בני ישראל בעלי כשרונות להיות גאומי נאום. אם כדברים האלה דברו החרדים, אז הביאו רב טובה לישראל לבנות בית לחכמת ישראל, אשר יהיה קנין לעם כלו להרים מצב המוסרי של העם.

עוד הפעם נראה, כי גם לרב הרב הזה יש מרכז לישראל, רק אחרות תחסר לו, לשמחת הצורים דגן רקק במים עכורים.

דברים הרבה יכלו שלש החברות לעשות בישראל. החברות האלה מאושרות הן מאת ממשלתנו, ומאושרות הן, כי נתנה להן היכלת להתנהג בדברים טובים ונכוחים ולהציל ראשיתן מדבות שוא, כי הפנקס פתוח וכל איש רואה חשבוניתיהן. והן יכלו להיות שלשתן אך טובות לישראל, לו רק חכמו השכילו אחינו לעשותן לקנין כל העם. יש מרכזים לישראל, אבל אין אחרות בישראל. יושבי ערי המצער אינם טועים על גפי מרומי קרתן וישיבים אמנם אנשים הדואנים לטובת ישראל והם יכלו לעשות הרבה, לו היו שליחי צבור, אבל מה כחם, אם כל מעשיהם הם עושים, על דעת עצמם? ולכן תחת לאבד זמן, כסף, מוח וכח לבקש מרכיבים חדשים, אשר מלחמה תהיה בהם למרכיבים הקיימים כבר, יתקבצו נא כל בית יעקב מסביב לשלשת המרכיבים שיש לנו, להרבות מפעלים טובים בישראל.

בית יעקב לכו ונתקרב, איש לאחיו, הן כל הישרים בלבנותם לדבר אחד מתכונם, לטובת העם, רק שהם מתנכאים בסגנונים שונים, והיה בשבתנו כלנו יחד ונלמד לכבד איש את דעת רעהו, ונאמר טוב לכל אשר יאמר רוב העם כי טוב.

בית גדול ורם בית ישראל, רק אולמים רבים לו, ומחיצה של אבנים וחול משקט ביניהם, ויהי הבית האחד כבתים הרבה. את האולם האחד ינקו יותר מדי, עד כדי שבירת החלונות, ובאולם השני לא תגע יד באבק וזכוכית.

לדברים שרוב החברים חפצים בהם, ואם רוב החברים יהיו חרדים, יעשו גם חברי הועד הנוכחי חפצים, ואם לא — יבחרו באנשים אשר יאמינו בהם. ולמה יאמרו כי אין מרכז לישראל להפיץ ספרים טובים ומועילים בעם, מרכז יש אמנם בישראל אבל אחרות אין בישראל, וכל מפלגה חפצה לבנות "במה לעצמה", ולכן לא תעשינה ידינו תושיה.

כן דבר הרב פרייל נגידים בדבר המטיפים, יפה דרש, כי נבחרה לנו אנשי סגולה, מליצים ומטיפים גדולים, אשר ישמיעו דבריהם לעם מעל הבמה; אבל אנשים כאלה אינם אצלנו מן המוכן. יש לנו אנשים רבים אשר כשרון מיוחד להם להיות מטיפים טובים; אבל לא די הוא כשרון לבד, וההמפה תורה היא וללמד אותה צריכים גם היותר מוכשרים לה. ההמפה חכמה ומלאכה אצל כל עם ואצלנו ביותר. אצל כל עם ועם ירכש לו כל מטיף סגנון טוב על ידי קריאה במכתב הספרים של גאומי נאום, ואצלנו על רוב המטיפים, אשר בשפת העם ידברו, עליהם לברא להם ניב שפתים ולשון למודים, כי תוכן רוב דברי דרשותיהם קראו עברית או לועזית, ועליהם לתרגמם לרגנית. לו היה הדבר תלוי ברצוננו, אמרנו, כי כל המטיפים ידברו עברית או בשפת הארץ, אבל אם גם ימצאו די מטיפים היודעים לדבר עברית או שפת הארץ, אבל שומעים מאין יקחו למו? ולכן אם כי הורגנו, השפה הבלולה, ישרות שרמית באון כל איש אשר מלים תבחן, בכל זאת נחפז, כי המטיף ימצא דרשות נאות כתובות בשפה הבלולה, כפי שיצאו מפיות המטיפים המפליאים לפעול על לבות שומעיהם. ואין צריך לומר, כי הדבר הקמן להדפיס דרשות למופת בשפת ההמון אפשר בעזרת החברה "מרכיב השכלה", כי המשכילים יבינו לרבים מה טוב בכל לשון שהעם שומע, גם הדבר הגדול להכין מטיפים טובים אפשר היה לחברה "מרכיב השכלה", לו היתה לקנין העם כלו.

השמועה, כי החברה הזאת חפצה ליסד בית ספר גבוה לחכמת ישראל, שמעו כל בני ישראל, וחרדים רבים חרדו חרדה גדולה, באומרים להם דברים שאין להם שחר, כי מחברנה של הדת יבנה הבית הזה. ולכן טוב עשתה החברה בהחליטה לפרסם ברבים, מה שכתוב במכתב בקשה, אשר הושימו לשר ההשכלה לבקש הרשיון לבנות את הבית הזה: ישמע ישראל וידע הכצקעה הבאה אליהם עשתה החברה. אבל תחת להתנגד למפעל גדול כזה, אשר כמה שלא יתנגדו לו סוף כל סוף יצא לפעולה, הלא טוב לחרדים לומר לראשי

משיב הרוח.

תמונה מחיי אחינו בני ישראל בערי ליטא הקטנות, מסחרם וקנינם, משלח ידם וכל ענינם.

על פת לחם יפגע גבר (משלי כ"ח).

במהפכת סדום ועמורה אשר הפך ד' באפו ובחמתו, כן היא מהפכת פדרון אשר הפכה גם אותה בעברתה הקשה, אך לא, בפדרון היתה יד ד' לרעה הרבה מאד, סדום ועמורה נהפכו כמו רגע, ברגע שאלו חתו, פור התפוררו וערער התערער ואינן עוד, והיא פדרון האמללה, זה שתיים עשרה שנה יעלה עשנה, עשן אש וגפרית אשר המטיף עליה ד' מן השמים, ואשה לא תכבה עוד, בני האדם אשר בה, הלא המה בית ישראל, היו כלם קבצת נחשת וברזל כהוך הכור, כבר נצדצו כל פנים, חתכו כבדיל ועפרה, נורא מאד להביט אל תאר פניהם, וישראל חי וקים הוא, מפרפר וצועק מעצמת מכאוביו ולא ימות לשחת את שתי קצותיו אכלה האש ותוכו נחר, וספוגין של צמר על לבו למען לא תצא נשמתו ושב לאדמתו. פרעה והמצרים עברו בים, המצרים צללו כעופרת במים אדירים, ופרעה טובע ולא טבע, עלה שמים וירד תהומות; המחבר והמרצה הובאו למשפט בגיהנום, את שניהם הושיבו בדורי המרתח, בתוך זפת בוערה, תחת דוד המרצה הוסיפו אש ועצים הרבה מאד, ותעל לשון אש איומה, שהורה ואדומה ותאכל את המרצח רגע אחד, ויהי לעפר ואפר, ואש תמיד תוקד תחת דוד המחבר לעולם לא תכבה. ועתה צערו של מי קשה, של המצרים או של פרעה, של המרצה או של המחבר, הכל יודעים והכל מודים כי של פרעה והמחבר, החיים בין האש ומים, וכן הוא מכאוביה של הבת פדרון לעמת סדום ועמורה. גם פדרון כסרם היתה לפנים גאון שבעת לחם, משק החיים היה שוקק בה בכל המת זרמתי, ותהי תשואות מלאה, קריה עליוה, ופתאום ירד הדרה ויקרה, המונה ושאוה ועלו בה, עיר ההומיה היתה לשמה ושואה, וישת אדם וישפל איש, עוניהם שפלו ופניהם נפלו, נעים כעורים בחוצותיה, כמתים באשמונים בתוך חרבות משאומיה.

עיר מצער היא פדרון או עתה, ובכל זאת תל תלפיות, פדרון המצוינת היתה לפנים, דרך בה עבר דרך המלך, דרך סלולה במרצפת אבני חצץ, ויהי בה גם בית הרצים לכל משלח יד, גם בית המרכבות וחצר סוסה אשר למסלול הסוסים, עשרים וחמשה סוסים אבירים עומדים ואוכלים ש"ש וחשש יומם ולילה, כי בית מרכז חצר סוסה היה אך בפדרון העומדת על אם הדרך אשר בין שתי ערים גדולות גדרון ובתרון; בה היה גם בית המשמר לאסירי המלך שגלו מבית הסהר לבית הסהר; בה היה גם בית שלטון המסלה, כי פדרון היא אבן הראשה לכל אותה המסלה, ולשליט הראשי עוד שליטים ומשרתים וסופרים; בה חנו לפנים גם גדודי אנשי צבא מחיל הרוכבים ומלך אחד הצביא את חילו שם ויהי בה יום ולילה, על כן נזכרת בספר דברי הימים לעולם. ועל כן, מפני שהעמידה ד' בקרן אורה, ירדה עליה הפהגסה מעל כסא ד', על כל הארץ היה חרב ועליה לבדה היה מל, כל היום וכל הלילה פדרון הומה מאדם ובהמה, קול צלול הפעמונים, קול סוס ורכב לא שבת בה מעולם, אורחים שונים, המונים המונים, עשירים ואביונים, עוברים ושבים דרך בה תמיד ורחובות העיר ימלאו עגלונים בעגלותיהם וסכותיהם שהיו פורשים סכת שלום עליה ועל כל עם ישראל אשר בה, והאורחים הללו, אלה הצללים שהולכים וכלים טובים ויקרים מאורחים קבועים, אורחים רעניים, אורח עוף המורח אם נתנו ד' אליהם בידך, פשוט

עורו ושאריו ולא תחוס עינך עליו — יאמר המשל, והוא יתן את עצמו למורמים. יודע הוא האורה, כי הדרך ממעטת את הממון, בדרך משלמים תשלומי כפל, גם ארבעה וחמשה בעד כל מאכל אשר יאכל ובעד כל משקה אשר ישתה או לא ישתה, בדרך גם מים קרים יקרים, בדרך אוכלים דגים רקובים ומשלמים במחירים חמשים והובים, על כן מה מאושרה היתה הבת פדרון שעמדה על אם הדרך, גם עירות גדולות קנאו באשרה ופגנסתה, וכל שפעת הפהגסה בני ישראל ינקו, מהם קבלנים, מספיקים לתקון הדרכים סיד ואבנים, סוסים לבתי הדוזה, מוון ומחיה בעד האטורים אשר בבית הסהר, ואיש לא חרץ לשונו: לקח יעקב את כל אשר לו, ורק כאשר לנו עשה לו את כל החיל הזה, או בימים הטובים ההם כל מי שעסקו עם הרשות הלא ציר בפיו והאלקים אמר לו: לך עלה, אבל ושתה; גם בית המלון, בית המרוח, או חנות של מכלת עץ חיים היא למחזיקים בה; גם כל האדם אף העני שבישראל אם אך לא ערב לחכו לחם זר, קנה לו פרה חולבת או עז ויתן החלב בכסף להאורחים היקרים ויהי גם הוא חיים שאין בהם בושה וכלמה. אמת הדבר, כי בימים הטובים ההם שכחו הפדרונים אל מושעם וישמן ישרון ויבעט מעם, ידי עני ואביון לא החזיקו ורוח הערים הגדולות צרר אותם בכנפיו ואך כמקולקלים שבהם עשו, ויצא לה שם ברעתה בין העניים המחזורים בעירות ובמארה ארורה, אבל בכל זאת יש גם שהשמינו בבתינו העת את חסדיה וצדקותיה שעושה עם הבריות ויעשרוה בכתרי תהלות ויתברכו בה רבים ויהללוה בשערים מעשיה, אבל פתאם הוי, שוד משרי, רעם משמי השמים בא עליה, נטל כבודה והודה, בתי הדוזה, בתי השלטון, בתי הספר וכל בניני הרשות החרב נחרבו, לארץ הורירו ראשם, חלונותיהם נפצו וגשברו וענה איום באלמנותיהם ועורב וינשוף שכנו במ, נשמה המסלה, אין עובר ושם, אין נוסעים ואורחים, פהגסה וחיים, תהו ובהו והשך על פניה ועל שמה, ומכל פלישת המורותיה לא נשאר לה כי אם בית תפלתם ובית שלטו האכרים.

מה זה ועל מה זה?

ענף מסלת ברזל חדש נבנה סביב לה, במרחק עשר פרסאות ממנה, מסלת קטנה בארץ שבעים פרסה בערך, שחברה לה שתי מסלות רחוקות לאחת והיא חברה לה גם את ערי גדרון ובתרון, אלה שתי הערים הגדולות הרחוקות, לעיר אחת, והעוברים מעיר זו לזו לא בדרך פדרון יעברו עוד, במסלה יסעו, במסע הקיטור, והמסלה החדשה הזאת שהיתה מסלה גם לשאר בני העירות היא קפחה פרנסת פדרון, התריבה והחריסה אותה, בברזל הכתה אותה על ראשה מכה רבה ותהם את מוחה ותיבש למה וכתה, נטל מאור עיניה וכל מאורי אור שבשמים קדרו עליה, ומני או כמו הוכתה בשגעון ותמהון, עיניה יראו זרות ותהפוכות, הולכת קדורנית ופניה אחורנית, ועל זה דוה לבה, על זה חשכו עיניה, כי את כל כבודה והודה לקחה לה אחותה הקטנה עוקה, עוקה מי האמין לשמועה כי בה תבנה ותגון במהרה, עוקה לקחה אחות קטנה ושדים אין לה, עיר עוובה ועלובה שאין אף עיר אחת בעולם ששתה ומצתה כמוה כוס של פורענות, כל בניה יהודים שדודים, קבצנים, דלפנים, חוטבי עצים ביערות, קולפים קליפות העצים לעשות ערבה קלופה לנעלי האכרים, ומלבושיהם עליהם קרועים וטלואים בכל מיני טלאים, גם חשופי כתף ילכו בה ולא יתבוששו ומאכלם לחם צר ממפל בר, פת צוננת של תשעה ימים בכצלים ושומים ושאר ירקות כבני האכרים, ותחת אשר לבני האכרים אוצרות חשך ומטמוני מסחרים ולאיש יהודי בעוקה לא היה אף לאחד מהם מאה מנה, ופתאם האק! עוקה יושבת, לכסא ושרביט הוזהב בידה, ותוריה פשטו בלויי הסחבות והמלחים וילבשו מחלצות כבני מלכים, על ראש הקבצנים גאו

תשובות הראשונים והאחרונים, וברוח כביר אמרי פיו הקשה ויתרין, סתר ויבן, בלי כל חמשך ובלי דברים זולתי קול, שמע העם את הקולות והרעש ויאחזם שער, הלומדים הפרושים ויתמהו תמה, כי גם הם נתעו בשוא להאמין בתום לבם, כי נשגב מבינתם להבין את הפלפול העמוק החודר אל לב ים התלמוד והפוסקים. ובכללותו את דרשתו קרא: כל דבר הקשה לכם בגפ"ת או בדבר הלכה הביאו אלי! אך הלומדים המופלגים הבינו כי אין בדבריו לא פלפול ולא חריפות, רק אחיות עינים ושוא ותרמית בלבד, ומה גדול תמהון האברכים ושאר הלומדים בקרבם אליו לשאלו דבר, והוא תחת להרץ מלא פניהם קלון ויכנס בשם בורים עמי הארץ, ובעותו וחציפותו דבר סרה בנכבדי עירנו על מנעם כבוד ממנו, ועל ראשי העיר שפך לעג כמים על אשר לא יבאו אליו לקחת תורה מפיו, וינאצם וינבלם, באמרו כי עיר כשאקי בבוריה עוד לא ראה תחת השמש. ובראות אנשי עירנו כי כה ישפילם עד לעפר בעיני ההמון וגם בשמעם תעלוליו בערים אחרות, ובעיר המצער פילווישקי הרחוקה מעירנו כארבע פרסאות, התגע ההמון בני האספסוף בגללו ויבנו מכות חרדי במן את פרוש אחד. ובשביב זה גרשוהו מן העיר בחרפה, ויעידו בו כי לא יוסיף עוד להשמיע מדרשותיו, אך הוא לא המה אנו לדבריהם, וביום השבת העבר הוסיף עוד הפעם לעלות במעלות ארון הקדש, והפעם הגיעה השערוריה עד מרום קצה, כי ההיב עזו בנפשו להמטיר על ראשי טובי עירנו חרפות וגדופים אין קץ, נתנם לנבערים מדעת, לנלקים ונבזים, ריקים ופוחים; והדבר הזה העלה את חמת בעה"ב עד להשחית; ויצוהו לדרת מעל הבמה. ואולם בני האספסוף אשר מאז מעולם רבה שנאתם להנכבדים רצו כחמה שפוכה ויסבחו, ויהיו עליו חומה לבלי יגע בו איש פן יכו אותם חרם, ותרב המהומה בבית המדרש, ותעל צעקת שני הצדדים עד לשמים. הנה כואת סבב "העלוי ממיציץ" בעירנו ועוד ידו נטויה גם לימים הבאים. לזאת מצאתי לנכון לפרסם את הדבר בשערי "הכיליץ" למען ידעו אחינו באשר הם שם לקדם את פני הרעה ושלוש על ישראל.

אחשוב לא למותר להעתיק בזה דברי הר"ץ ומ"ץ מראשיין פלך קאזנא להאב"ד דק"ק "ניישמאדט שירווינט" מלה במלה.
"בשם ה' יום ועש"ק כ' תמוז ה'תרנ"ה ראשיין, כבוד הרב הגאון המפורסם סו"ה וי"כ מוהר"ר ישראל דייכעס נ"י הגאב"ד דק"ק ע"ח שירווינט."

ומן העת ההיא ועד עתה היו ובני פדרון בבין חציר יצמחו, כערבים עלי יבלי מים אל טל ואל מטר עליהם והמה יגדלו, אלה יגדלו ואלה יולדו, וכל הנולדים הקטנים עם הגדולים אכל יבקשו איש לפי אכלו, הבכור בכבודו והצעיר בצעירותו, לכלם פה ולשוו קרבים ובני מעים, גם להם לאכול יבקשו גם בגד ללבוש, גם לא על הלחם לבדו ומדי בד יחיה האדם בימים האלה, צרכי בני אדם מרובים המה, מרובים עד מאד, מחסורם ומשאלותם מן יוכל לספר, וכל הקטן מחברו יצרו גדול עליו, ואדם פשוט, אדם עני שילדה לו האשה חמשה או ששה מה יעשה להצאן האלה?

מה יעשה? שאלה זו למה היא? ועל החבל המתוח למעלה מעשרים אמה לא ירקד בשביל הפרנסה? ומולמות לעלות השמים לקרוע לו שם חלונות הפרנסה לא יעשה? עולליו ישאלו להם והוא ישמע ויתאפק ויתרוש? היתה כדבר הזה בקרב בית ישראל, את נפשו לא יחוש היהודי, בשרו, צוארו יעשה לו לעמוד, של שיש לבלי יחוש וירגיש מאומה, וכל דם נפשו בנפש אשתו ובניו הוא, למענם יבוא באש ובמים, כל עבודה קשה קלה שבקלה היא אליו, חבלים חרשים ינתק כהמיל הנערת ולא נודע כחם, את הכל ישיג בכחו אף את אשר ישגב מכחו, זה כח איש יהודי לנפשות ביתו.

והקב"ה היכן? אתה ד' בראת את היצורים תאלה, בוא והומין להם גם מוונותם וכל ספוקם, הלא המה בניך רחומיך, ורע אברהם יחידך יידוך אשר אהבת, והאמנם ישבת ד' את בחיר יצוריו, את האדם שנעשה בדמותו כצלמו, למה יגרע מכל בהמות שדה ויער, אשר ד' הוא האלקים רועה אותם וממציא להם את מוונותם, לא ולא, אין שכתה לפני כסא כבודו וגם זכר יהודי פדרון בא לפניו, הן למה ישכחם אלוה, והם האם שכתוהו? ומתי שכת היהודי את ד' אלהיו? יהודי נופל ומנפץ את ראשו אל הסלע, מכף רגל עד ראש אין יבו מתם, דם רב שותת ממנו זוב, וקם ושותף הדם כמים ומבכר את ד' שעשה לו גם במקום הזה שלא שמהו לעור או פסח, זו כחו של היהודי לאלהיו, וגם הם יהודי פדרון ברבו על הרעה כשם שמברכין על הטובה, ענו ואמרו: הצור המים פעלו וכל דרכיו ומשפטיו משפטים דיוקים הם, ואף כי נפלו פלאים, נתדלדלו ונתרוששו, בכל זאת לא חטאו ולא נתנו תפלה לאלקים, ותהי להפך, כי עתה בימי ענים ומורדם. שבו אל ד' יותר מבראשונה בהלו נר ד' על ראשם, עתה משכימים ומעריבים פעמים בכל יום לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ואומרים אמן יהא שמיא רבא ועושים כוננים בתפלתם, אף לא ימקרו לצאת ברגש מבית המדרש כאשר בראשונה, כי אם יושבים ועוסקים בשירות ותשבחות, במעמדות ופרקי משניות, ובת קול יוצאת ואומרת: אשרי המלך שמקלטין לו בביתו כך, תחת אשר לפניו בימי שפע הפרנסה עשו תפלתם תפלה מרובה וחטופה, בתי המדרש היו שוממים, ובת קול היתה יוצאת ומנהמת כיונה מעלבוניה של תורה ותפלה. גם עני כי יבוא עתה העירה, נותנים לו שלום, משתתפים בצערם ומדברים על לבו דברי נחומים ולא יקראו עוד העניים עליהם אל ד'.

לא, לא שכחם ד', ויצו על הרוח מלאכו עושה דברו לאמר: צא נא אתה הרוח לפרנס את יהודי פדרון.

ויצא הרוח ויעש ככל אשר צוהו ד'.

(המשך יבוא)

י"ג גאלדענבערג.

החלונות ירוקה כלה. פה יחסרו אור ואויר והחום רב מאד וקורות האולם רטובים ואין מיבש, ושם החלונות פתוחים לרוחה קיץ וחורף וחרור ויבא אל תוך האולם גשם, ברד ושלג. רבו הבקיעים בבית ישראל ואין איש שם על לב, כי כל איש דואג רק לחרדו. המחיצות עבות ואיש לא יראה ולא ישמע הנעשה באולם השני, אבל, אחים, הן פתחים שונים מובילים מאולם לאולם, הדלתות סגורות אמנם מימים רבים והמנעולים העלו חלודה, אבל קחו נא מעט שמן ותנו על המפתחות ופתחו דלתות ויהיה הבית אחד — פעם אחת, וכל יושביו יחזקו כל בדק. קחו נא מעט שמן וגם מחיצה של ברזל לא תפסיק בין איש ישראל לרעהו.

מה נעים החלום, האומנם אין פותר אותו לטובה?...

בארצנו:

שאקי (פ. סובאלק). — מכל המון המגידים והמטיפים למיניהם ולשמותיהם השונים הנוטלים גדולה לעצמם ושמים בראשיהם עטרה שאינה הולמתם לזכות אותנו בדרשותיהם הבל, שאין כהן אף ריח תורה או הגדה, עוד לא שמענו עד היום כדרשת הנער השוכב המכנה את עצמו בשם "העלוי ממיציץ", אשר מלבד לשונו המדברת גדולות לקשור כתרים לראשו והצורמת און כל בעל נפש היפה ולדבר סרה באנשים נכבדים ומופלגי תורה, לא ידע גם מאי דקא אמרי רבנן, לכן מצאתי חובה לנפשי לפרסם בקהל תעלוליו, למען ידעו אחינו בערים אחרות מי הוא הנער השוכב הזה ולא יהיו נתעים בשוא להאמין לו ולתעתועיו.

"העלוי" הזה נבער מדעת התורה וגם שפתה סוורה לו פשוטה כמשמעו, איננו יודע לתרגם פסוק אחד כצורתו. בעלותו על הבמה ראה ראשית לו לפרסם לכל כי ידיו רב לו בש"ס ופוסקים וידעיתו רבה בכל ספרי המחקר העתיקים והחדשים, ובדקדוק השפה אין דומה לו, וכי רבנים גאוני ארץ יריצו אליו שאלותיהם בדבר הלכה ובכל הדבר הקשה מהם, וכלם יכתירוהו בשם "גאון", מופת הדור, רשכבה"ג וכאלה רבות, וככלותו להגיד את כל שבחיו, החל להראות את כחו בפלפול. בחפזו ובמרוצה העביר תחת שבתו ספר

שמיים, ובטנם החסרה את כשרה במהרה, בלע בה ה' העוני לנצח ומחה דמעה ועצבת מעל כל פנים, ולזעקה הריקה אורה ושמחה ששון ויקר.

מה זה?

בעיר עוקה נכנתה תחנת מסלת הברזל אשר על שם עוקה תקרא גם היא, תחנה גדולה, ראש התחנות לאותה המסלה, ומלבד תחנת מסלת הברזל נבנו שם גם תחנות ומעונות לאנשי הצבא שתקעו שם את אהלם ואת מושבם.

עוקה זו, עכבר שחציו אדמה וחציו בשר, כפיר היתה, ותף ותגדל ותבן לה בנינים גדולים, לבתי עץ ואבן תחתים ושנים, משוחים בשרר בסיד ובגפסים, ויהיו לה חנויות ואוסמות מלאות סחורה ותהי לעיר המסחר ורבת המרכלת. ופדרון נחשה כחמה, לארץ השלכה, ויהודיה בניה — אלה חשו למו מפלט לאמריקא, אפריקא ובאחרונה לארגנטינא ואל כל המקום אשר נשאה הרוח, גם עד מעבר לנהרי כוש ערי גוון וערי מדי באו ונספחו גם אל חיל פויל פרידמאן, האמינו בו, כי יתן להם ארצות גוים, בתים מלאים כל טוב אשר לא בנו וכרמים אשר לא נטעו, והנה נפלו פגריהם במדבר ההוא, פויל וראשי צבאותיו הכווס ויטפנום בחול, כדבר האמור במכתבי העתים בימים ההם. רבים מבני פדרון אמרו להתישב בעיר עוקה החדשה, אבל גם עם עוקה עם חכם הוא ולא סכל, ויהי בהודע להם מחשבת בני פדרון הרעה אליהם, ויסתרו לקדם פני הרעה ההיא בעוד מועד, מפני פדרון אסף נאסף וישב עוקה כלו לאספה ויחליטו לשלוח מכתב בקשה לשירי מעלה לאשר ולקיים דבר בקשתם, כי עוקה היא בבחינת דוכרא ולא בבחינת נוקבא, לאמר כפר הוא ולא עיר, אמרו וכן עשו, מליץ אחד נודע בשער עמד בין החיים ובין המתים ויכתב כתב הבקשה ויביא ראיה מהימנא מניגני שלהם, כי לפי מדת שטחה הקטן של עוקה נראה כי אך כפר הוא, ובקשת בני עוקה נתנה להם, והנה מתים כל יקומו עוד לרשת את החיים, ואלה אשר ע"פ דעת עצמם באו עדיה, באו — ויחפרו, כי הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, שומר שארית ישראל.

ובכן היתה פדרון התומיה לשמה ושאייה, חרב אל כל הערב אשר בתוכה, חרב אל סוסיה ואל מרכבותיה, חורב אל פרנסתה ואל מימי ישועתה, והנה מעיר מתים מתים ינאקו, כפראים במדבר אין דשא ינהקו, וימעטו וישחו מעצר צרה ורעה, היושב בעיר ימות ברעב והיוצא — מגור לו מסביב.

אבל כל עיר שגור עליה אדם הראשון לישוב נתישבה, ותשב לעולם, אף בהמר ארץ כל תמוט, ויהי מה שיהיה, וכן גם הבת פדרון, אף כי שבר גדול השברה, השברה והחרב נחרבה ובכל זאת לא נצטמקה ולא נחמטטה באוכלסין עתה מאשר לפני שנים עשרה שנה, עת המטיר לה ה' להם מן השמים, אמת הדבר, כי רבים מתו מעל פניה ורבים נסו מפניה מנות חרב ויתהלכו למו באשר התהלכו, אבל גם חרשים מקרוב באו לרשת מקום הנדחים, חרשים שצר להם המקום הקצר והצרף ששם שכבו באמנה מקופלים [בעול] רבילה, ויהיה על צדעיהם, ובצר להם המקום להתכנס שם, מקום סרוט ואין רוח, התפרצו ויצאו לראות חיים חדשים, חיים תחת אויר השמים, שטוב לפנייהם גם פדרון בתורבנה ובשממותה, האנשים החדשים האלה אלה הם בני דור החדש, הילד השני, והילד השני כן ירבה וכן יפרץ ותמלא פדרון אותו.

ובפרט מן העת שנעשו לרשים, מני אז החלו להרבות בעיר ורע אנשים, כי שני דברים נאמרו בעניים: אין להם אכילה ושתייה כמלאכי השרת ופרים ורבים כבני אדם, כבני אדם ויותר, כגורת הכתוב וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרץ.

מפני אור, למה זה הכל תהלו? — הרב נללם בשמעו מוסר מפי איש סוחר מעולם המעשה, איך שפט את שופטו בצדק ובמשפט. אח"כ פנה הג' הארינשטיין להרב ויאמר לו: דע נא רב נכבד, כי אנכי נאה דורש, הבה ואראך כי גם נאה אקיים; אצוה תיכף על עושי רצוני, כי יכינו על חשבוני בית משתה חמין בסבור העיר, וכל ההוצאות תהיינה עלי, למען ישתו כל באי שערי העיר ימים ונוצרים בלי הברל, ואקוה לה' הרופא חולים כי רפואתי תהיה איתם ויתר בטוחה וברוקה. הדבר יצא מפי ה' הארינשטיין וימלא תיכף ידי אחר תלמידי צונו, וישכור בית בסבור העיר ויכין בית משתה חמין ע"ח הג' וכל דצריך ייתי וישתה באין מכלים דבר, כיהודי כנוצרי, ישתה כמה כוסות שישתה בלי שום קימין וצרות עין. מה נהדר המראה כאשר יתקבצו מלא הבית יהודים ונוצרים לשותות מהעץ, יושבים שאננים ויודו למר הארינשטיין על חסדו וטובו, ומיחלים לה' כי בית משתה החמין יהפך לנו לבית משתה ועונג, להודות לה' על חסדו ואמתו כי לא נתן המשחת לבוא בגבולנו. היום ראה.

ראדיווילישאק, (פ. קאונא). — בהמליץ נ' 174 שפך פלוני וכהן הוא קיתון של רותחין על רב מוסר וירא אלהים, לא ארזן עמו מי משני הרבנים אשר נתחבטו פה ראוי והגון להורות ולרין בראדיווילישאק, יען לאו בר סמכא אנא ולא לי לשפוט בדבר; אך את זאת מצאתי א"ע חובה להגיד בעד ראייה, כי הר"י הלוי נתפטר אצל הרב הגאון ר' יוסף זכריה שמעון נ"י לקבל שמונה מאות ר"כ, בתנאי שיעזוב את העיר והאסור יוסר מהרמ"מ, שמע מינה תרתי: א) כי הר"י הלוי לא קבל את הכסף יען כי לא קים את התנאי, ב) כי האסור עומד להרים מהרמ"מ את עטרת רב; ואם איננה הולמתו, כדברי הפלוני וכהן הוא, או לא הסכים על הפשרה הוצאת הרב הגאון הג' ועל זה יוכל להעיד הגביר הנכבד ה' א. אפרתי אשר אצלו ותחת ידו הושלש הכסף. לבר זה אשאלה נא מי בקש את מ. ו. מוה. לצאת בשני מאמרים שנדפסו בשנה שעברה בהוספה למ"ע הפל"י מקאונא (Прибавление к Ковен. губ. Вед.) נגד הרמ"מ בחרפות וגדופים, ואנב אורחא [שפך הסופר לעג כמים על הרבנים ועל הרבנות לאמר, כי מלחמה פרצה בראדיווילישאק בין רב בן עשר שנים] (Десятилетний Раввин) (הר"י יושב על כסא הרבנות פה עשר שנים) ובין רב בן שלש שנים (הרמ"מ) (Трёхлетний). האין בזה חלול שם ישראל בכלל? וכדי בזיון וקצף! את כל זה כתבתי למען האמת והשלום. וה' יברך את עמו ועדת ראדיווילישאק עם רבניה ומנהליה בשלום. ברוך בענדט סגל הלוי.

לעכאוויטש, (פ. מינסק). — הכל תלוי במול; הן רבות הנה הערים אשר שפטן ד' באש, בכל זאת לא גדלה כה סאת צרתן ומצוקתן כשבר בת לעכאוויטש. כי בערים האלו נמצאו אנשי ילבב אשר התאמצו בכל עוז להעלות ארוכה למחץ מכתן ולגהות מהן מזור; הרימו ברמה קולם, השמיעו מעל במתי מכה"ע. ונדיבי ישראל וראשי הקהלות בכל אתר ואתר התעוררו ויאספו כסף תרומת נדבתם בעד אומללי הערים אשר נתך עליהם חמת ד', ובכסף הנדבה אשר נשלח להם יקימו מעט מעט את הריסות עריהם. ומה אמולה עיר לעכאוויטש, אשר מלבד ששתתה ומצתה את קובעת כוס התערלה יותר מן הערים האחרות, כי ב"ז בתמוז עלו על המוקד יותר משלשה רבעי העיר עם כל בתי הכנסיות, בית החולים, בית הרחצה הגמ"ח והת"ת כמו שהודענו כבר בהמליץ, כי עוד כפלים להרעה, אין לנו לא רב ומנהיג ואנשי לבב, אשר ידאגו לאחרית אומללי עירנו ואשר יצאו ואשר יבואו לפניהם. הרב הגאון והצדיק שליט"א, אשר זה כחצי שנה ישב על כסא הרבנות בלעכאוויטש, ראה את המהפכה וישב לעיר סלוצק ואותנו עזב לאנחות. גם ראשינו ואולופינו המעטים ונער יכתבם אינם חפצים לעסוק בצרכי צבור. גם הקהלות הנדיבות אשר הושיטו יד לעזרה להערים אשר יד' נגעה בהן ועמדו מנגד לנו ואין מי שם על לב לבד ממינסק, ומפינסק ומאשמינא ומקאונא ע"י הגאון שליט"א ומעט מהערים הקרובות שלחו איזה מאות ר"כ. הבאלה יושעו אלפי נפשות אביוני ארם? ומה יגרע חלקנו מיתר הערים? מדוע נדיבו לב רב"ר תראו בנוע אחיכם לעיניכם, אלפי נפשות מתגוללות בחוצות קריה, חובקות אשפתות, גועות ברעב ובכפן מבלי לחם ולאכל ומבלי כסות לכסות מערומיהם. חוסני נא נדיבי לב הושיטו יד לעזרה למען לא תאבד שאריתנו חלילה; למען נוכל לבנות מעט את חורבן עירנו ההרוסה.

שמענו כי יצאו אנשים בני בליעל לאסוף כסף בעד נשרפי עירנו ואנחנו לא שלחנום, לכן נבקש לבל יתנו לכל איש שיבוא לאסוף כסף, לבד מי שיביא אתו מכתב מאת "הקאמיטעט" הנוסד ע"י רשיון הממשלה, יאספו הכסף וישלחו ליד הקאמיטעט ע"י האדערעסא הרשומהמטה.

דובער קורכין.
Въ Комитетъ для сбора пожертвованій въ пользу погорѣльцевъ
м. Ляховичи Минской губ.

אחרש"ה! הנה שמענו פה ראסיין אשר הנער המשובב המכנה עצמו בשם "עלוי ממיצין" בא גם למחנו אחרי אשר גורש מפה בהסכם הרב הגאב"ד נ"י יען כי במשובבו ועזותו הנפלאה כמעט הלהיב פה מחלוקת בעיר לולא הכירו בו גם בע"ב פשוטים כי הוא עם הארץ ובור ונרשו אותו בעצמם והוא מבוזה התורה ולומדיה כאשר הכיר אותו גם הר"ג נ"י, וכבר אמר לנו הגאב"ד דפה כי מצוה רבה לפרסם במכ"ע למען לא תצא ממנו תקלה חו"ש, כי פן יצליח מעשה שטן ויבא לעיר קטנה אשר אין בה מכיר בטיב הלימוד ורק ישימו נגדם פי האתון בשמעם כי מדבר הוא בעזות. כאשר הרב הגאב"ד דפה שאל אותו אם הוא בקי כיו"ד ואמר לו כי הוא בקי בכל הש"ס ובפוסקים, וישאל אותו איך הרין אם נסרבה המסס לקורקבן, ואמר לו כי דין זה כבר נמצא בתשובות וזה יאמר בכה וזה בכה". לכן נבקש את הר"ג כי ימלא אחרי דברי הרב הגאב"ד נ"י ויפרסמו במכ"ע ויכל לכתוב גם בשם הרב הגאב"ד דפה למען לא יכשלו בו חו"ש. ארמה כי דברי המעטים יספיקו לעורר למען המצוה רבה הזאת, וע"כ קצתתי ואו"ש להר"ג ושלוש על ישראל ועל מרגן ורבנן.

אברהם יצחק בא"א מהו"ד יעקב יוסף ראבינאוויץ מ"ץ ור"ץ דפה ק"ק הג'ל. ואלה סמניו צורתו כנער בן שש או שבע עשרה שנה; גבהו לפי שנותיו". עכ"ל המכתב, וכאשר שאלוהו בפה שאקי גרמת כמה חולצת והשיב שאינה צריכה חליצה וגם לא ידע פירוש המלה, כי אמר שאין לה בית יד, ועוד אמר בזה הענין על מה שכתוב שם לית מרה דאולפנא, השיב שפירוש של מרה דאולפנא הוא מרידות האשה הנקרא גאל, ובמרוצת דרשתו אמר כי אריסטו הפליג מאד את הרמב"ם ומה גראה מה גדול כח זכרוננו של העלוי המפורסם.

בנים דברי הכותב ה' שמואלאוויץ ואוסוף מצדי, כי גם באוני התפאר הנער כי בקי הוא בשני התלמודים בבלי וירושלמי וכי את הירושלמי יודע הוא כמעט בע"פ, אבל כשהצטתי לפניו להגיד לי העתקת המאמר ביבמות ירושלמית נדון לו בר סוסי ולא ידע גם לפרש המלות כהוגן וכי גרמת שחולצת בשניה הנה לפי דבריו אשה שידיה בריאות ושלמות רק כי הולכת וידיה ערומות. הראה לכל כי עם הארץ גמור הוא ובכן יצא מלפנינו ואזינו מקוטפות, אבל באמת חרפה היא להעם החכם והנכון לעורר כעס ומריבות בקהל על כל שור על כל חמור ועל כל דבר פתי. ולראיה כאתי עה"ח בח"י ובחומת הועד הספקת על עניני ביה"כ דשאקי והגליל.

שאקי כ"ג מנחת התרג"ה.

אברהם בער אייוענדראף.
(מקום החותם של הדאואר)

מיזאטש (פ. וואהלן). — זאת השנה השניה אשר הג' ר' אברהם הארינשטיין מקיבו בנה פה בית מלאכת עשיית נופת, ומיום אשר הניח אבן הראשה הוא תוקע ומריע ע"י עושי דברו לקרא לבני העיר; "אנא אחי לבו נא לחמו בלחמי, ואתן לכם עבודה בבנין הואוואך ותשבועו לחם, למה תהיו רעבים ללחם ואיש בשר זורעו תאכלו?" אך מתי מספר ילכו לעבוד עבודה, והנשארים ישבו בחבוק ידיים. בעת ניכוש האבטיחים, השמיע ע"י עושי דברו לקרוא את בנות העיר ללכת לנכש באבטיחים, באמרו: "למה אשקול כסף אל בנות האכרים בעד עבודתן, ועניי עמי ירעבו ללחם? הלא לכן לקחת מוסר מעיר הקרובה ווארקאוויטש. שם בנות ישראל נאות הן בעבודתן ובחריצות ידיהן, וכולן שבעות רצון בעבודת הניכוש, אשר בה שמן חלקן". אבל למרות כל אלה ענו בני מיזאטש כי חרפה להם שבנותיהם תלכנה יחד עם בנות האכרים לעבודה בשדה. עבר קציר כלה קיץ, בנות העיר לא הרויחו אפילו פ"א, יושבות ואורגות פומקאות וקוראות ספרי השכלה, היינו השכלת ספרי שמ"ר והדברים עתיקים...

יען הג' ר"א הארינשטיין יש לו עסק בעיר, מצאו בני העיר לנכון, כי יקרא תושב העיר ולשאת במשא העיר. בשבוע העבר כאשר נשמע בסביבות העיר, כי מחלת החליצת שוררת שם, נקהלו מובי העיר והרב מח"צ בראשם, להתיעץ, ובתחבולות יעשו מלחמה נגד המשחית ההוא, אף לעצור לכל יבוא הנגף אל בתיהם לנגוף ח"ו, ומצאו עצה נכונה לקבץ כסף פדיון לשלוח לאחד מן הצדיקים, והוא יעשה עמו מלחמה עד רדתו. וילך גם הרב וגם השו"ב לקבץ את כסף הפדיון, ויבואו גם אל הג' הארינשטיין לתבוע ממנו המס, כהבטיחם אותו כי יזכו גם אותו, להיות נכתב בכתב בני ישראל, להזכר לפני הצדיק, לשמור גם את בית הארינשטיין, אשר בא לגור פה בנאות דשא כל ימי הקיץ. מה השתומם הרב התמים בדבר הארינשטיין עמו רתת לאמר: רב נכבד! גם אנכי מאמין בדברים המקובלים באומה, אשר שר בקודש נעים ומירות ישראל רצון ידאיו יעשה ואת שועתם ישמע, אבל אפונה מאד למשל אם יקרה מקרה כי עניי העם יאכלו את הקשואים ואת האבטיחים, וישתו מי נהר העכוזים והדלוחים, כי יעצור הצדיק את מלאך המשחית לכל יקצור את קצירו, מימי לא שמעתי כי בדוקה ומנוסה הסגולה ההיא אשר אמרתם, וזולתה לא נצטרך לעשות דבר? לדעתי ודעת כל איש אשר לא נפתה לבו לחלומות והבלים, צריכין להקן בית משתה חמין, ועד אשר ישגיח על הנקיות בבית יבחוץ, גם להכין אנשי תמיד, אשר יעמדו על המשמר, לחושים עזרה ראשונה על כל צרה שלא תבוא. אלה הן הסגולות אשר שמעתי, כי אז עצתכם שפרה עלי, אם גם אתם הוואלתם לעשות כזאת. מורנו ורבנו! הלא אתם מאורי התורה, ואיך לא האירה התורה את עיניכם, להיות גוללי חושך

ואסניטץ על האי ריגן, אחד ממקומות הרחצה על חוף הים האשכנזי הצפוני, מצוינת היא מכבר בשנאתה ובבוזוה לישראל. סוחריה לא יבשו לפרסם מודעות גלויות, כי שערי בתי מסחרם וחנותיהם נעולים בפני כל איש יהודי. גם פקיד המחוז (לאנדראטה) בכבודו ובעצמו צוה להודיע גלוי לכל, כי הבתים העומדים לחכירה במירת בינץ אשר לו יפתחו שעריהם רק לפני נוצרים הבאים לחבור על מנת לרדור בהם. וביפה נוף הוה, אשר הגדולים עם הקטנים תוקעים ומריעים על שנאתם הכבושה בלבם לכל אשר בשם ישראל יבונה, עוד לא חדלו היהודים הולכי קיץ לבקש להם מרפא וענג, ובקשו ולא ימצאו ופיהם מלא התאוננות מרה על אשר לא יחשכו מהם כלמות ורוק וישיבועם קלון מכבוד. אבל מי זה יבקש מידם רמז חצרי המקום הזה? האין צרי ותרופה, ענג ושעשועים וולתי ואסניטץ והדומות לה? אבל ברעת או שלא מדעת באים היהודים שמה וקוראים חרפתם כתובה וחרותה בכל פנה ופנה על קירות האי בתי הרחצה, כי צוריהם וכל השאטים אותם הקדימו נעשה לנראה, ובטרם יבואו אנשי חרמם ויראו את פניהם, כתבו וחרתו על כל קיר ופנה דברי נבלה וחרפה וכו' ליהודים העתידים לבוא. והיהודים הבאים לרחוץ יגלו מערומיהם ותגלה נגד עיניהם גם ערותם וקלונם חקוק וחרות אצל כל צד ופנה בתא הרחצה. פקידו שלטון המקום אמנם גובים גם מהיהודים המס הקבוע לאורחים, אבל כי חייבים הם גם בשמירת כבודם ומנוחתם, זאת לא יכירו ולא ידעו, ודברי החרפה והבוז לא ימחו לעולם מעל הכתלים והקירות ולא יחדל להיות להם אורח בחוצות ובשוקים.

ועוד יותר מאסניטץ מצטיינים אחדים ממקומות הקיץ באוסטריא בשנאת יושביהם ואורחיהם ליהודים, כאשר בכלל מצוינים הם צוררינו באוסטריא בעותם וחוצפתם וגם כמעשה ידם להתפאר מצוררי יתר הארצות, אשר על הרוב רק קול דברי חרפה אנו שומעים מפיהם ולידי מעשה לא ימהרו לבוא. והעולה על כלם היא רוצנויא אשר במאָהרען המדינה, אשר נקבצו ובאו שם המון אורחים צוררינו כנפש ויד התושבים תכון עמם לכלות חמתם ביהודים חולים ובריאים איש לא נעדר. השערורה הגיעה עד מרום קצה בימים האחרונים, כי במקום שיד צוררינו נברה באוסטריא, שם לא יסתפקו עוד בדברי חרפה ובוז בלבד, כי אם, כאמור, ידם נטויה לחלק גם חבלים כאפס, ולאישי יהודי יושב קיץ ברוצנויא אין במחון עוד בשלום כל רמ"ח אבריו וגם בחייו. פה אחוז בעלם יהודי נגוע במחלת השחפת ויעוללו עליו עלילות שוא, כי רצה לפתות ילדה קטנה מבנות הנוצרים, כי ראוה מדברת עמו, וישימו את ההולך למות שכל עוד נפשו בו בבלא, בצד מעון ואויר מחנן גם נפש האיש הבריא, ויענהו ויציקוה, ומי יודע אם לא בלה עד מהרה מתגרת יד המאסר הקשה, לולי עמדו אחיו בפרץ ויחקקו את השעה על פקיד המקום להוציא לאור משפטו ודינו, וכמובן לא נמצא כל עולתה בו ועל לא עון התענה ארבעה ימים במאסר ועוד מעט נפח נפשו בצד מעונו. ושם הולכים אנודות אגודות פוחים וריקים ולכל איש יהודי הבא לקראתם יחלקו מהלומות ומכות יד וצוידים את נפשו לקחתה, וגם מארב ישימו להם ואצל כל פנה נמצאו אורבים ליהודים עובדי חוצות, ואוי להנופל בידי האורבים, כי מבשרו לא ישבעו ויוצא הוא בשן ועין, בשבר יד ורגל ויורה לה' חסדו אם ימלט בעור שניו. ויהי כרבות מספר מעשי השוד והרשע הנעשים ביהודים היושבים ברוצנויא ויפנו העלובים כה וכה ואין איש נותן להם יד לחלצם מצרה, כי על דלתות בית המועצה וראש האורחים דפקו ואין עונה, וימלכו בנפשם להודיע מצוקתם לראש השלטון ואמרו גם עשו, כי שלחו מלגרסה על שם נציב מדינת מאָהרען להודיעו את אשר קרם ויקרם ולבקש ממנו על נפשם. ואלה דברי המלגרסה: "האורחים היהודים המתרפאים הלוקים יום יום בגופם וכבודם מבקשים מגן ומחסה מאת שלטון נציב המדינה. אם אין תשועה קרובה לבוא, או לא ימלטו מפרעות ושערוריות גדולות". ואף אמנם עשו הדברים האלה חפץ שולחיהם, ונציב המדינה מהר לשלוח דברו בו ביום לשר הגליל למחר לבוא לרוצנויא לחקור ולדרוש מה זה ועל מה זה. גם הנציב בכבודו ובעצמו נכון לבוא אל אחד המקומות הסמוכים לרגלי עין אחר ומשם יסור גם לרוצנויא לראות בעיניו את אשר יעשה שם. ובכן יושעו אורחי רוצנויא היהודים תשועה לפי שעה, לפי איש לא יסור עושי הרשע עד כה, אבל לא יודו עוד.

אבל כבר עבר קציר, בלה קיץ ועוד מעט יושעו הולכי קיץ תשועה יותר ארוכה ונאמנה ויחלצו מכל מכה ונגע רע שיביא הקיץ בכנפיו, עד כי תעבור שנה וקללותיה ושנת חרשה תקח מקומה ויבא גם קיץ חדש ויחודשו גם כל מראות נגעיו ומכות מכיו. אולי עד העת ההיא יקחו מוסר ויקנו לקח טוב כל ישראל איש לא נעדר לחקור רגליהם מכל המקומות והדרכים אשר בחזקת סכנה הם, ושב ורפא להם רפואה עיקרית ויסודית מחלי זה וחדלו מכות הקיץ ובלע כל נגע לנצח.

באה"ק:

בעתון היו"ל ע"י בן-יהודה בירושלם, נדפסו הדברים האלה: מחדרה כתבו לנו: מושבתנו מקדמת דנא מפורסמת באבטיחיה מן

בחוץ לארצנו

ישראל מלומד בפורעניות ובמכות ממכות שונות, תדירות ושאינן תדירות, מכות כל ימות השנה ומכות שהומן גרמא. ישיבת מעונות הקיץ בכפרים ומקומות מעיני הרחצה והתרופה היא מכת חרשי הקיץ בלבד. בכל ימות השנה ישיבת כרכים היא שתעמוד ליהודים לשמות מעל שונאיהם וכל הנחרים כם ולהסיר רגלם מרע. אבל כמעט הגיעו ימי הקיץ, וחולי ישראל יצאו את הערים לבקש רפואה, ועיפים ויגעו כח—מנוחה והשקט, והנה קפץ עליהם רגום של בני בלי שם, אשר רבים ממקומות התרופה והרחצה ומעונות הקיץ מלאים מהם, ואשר אין נסתר מחמתם, חולה לא יחוננו ופני עיף ויגע לא יחדרו, אם רק שם ישראל נקרא עליו.

לפנים בימי הקיץ היו רבים מראשי ישראל ואציליו מתכוננים לחבור להם צד מעון ולבקש מזון ותרופה או מנוחה ושעשועים דוקא במקומות שמשק צוריהם וכל השאטים אותם כמשק גבים שוקק בהם. ואצילי בני ישראל היו נעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם וחרפת עמם ואינם משיבים, כי שמו להם סתר פנים לבל יכירום רואיהם כי זרע ברך ה' המה או אטמו אונם משמוע דברי החרפה והבוז של הגאונים. וזו היא שעמדה ואולי גם גרמה לצוררי ישראל ומחפיו להוסיף עוד להסתולל באנשי חרמם ולהתעלל בהם, אחרי רואם שכל אוכלי ישראל לא יאשמו ועוד באים הם על שכרם, כי כל מה שהוסיפו לבז ליהודים ולשאת חרפה עליהם, היו בני העם הנבחר יותר משתוקקים ושואפים לפרוש סכת דירתם הארעית במקומות הללו ואיש את אחיו בצד וכתף הרפו לעמוד במקום האסור להם משום מוקצה מחמת מיאוס. ובכן היתה חרפת ישראל עסק טוב בידי כל מאן דעסקין בה, עסק הרחוק מהפסד וקרוב לשכר. מצד אחד הוא דבר הממשיך את לבות הגאונים, אשר כל איש יהודי נבזה נמאס בעיניהם, ומצד השני הוא מגדיל על אחת שבע תשוקת היהודים גם הם להסתופף בחצרות המקומות הנפתחים לפנייהם בגערות חמה ומבול של חרפות וגרופים.

אולם משקלקלו מיני צוררינו, אשר בהבל פיהם ובדבר שפתים בלבד לא ישיקו עוד והם גם ידם נטויה ואגרופם חזק להכות גם מכות יורדות חדרי במן, הכות ופצוע עד שפך דם, ומשרבו בעלי אגרוף כאלה וחוצפתם עלתה למעלה ראש, עד כי לא יבשו עוד לעשות זר מעשיהם גם לעין השמש, — וירא ישראל את היר החזקה ואת האותות אשר שמו שונאיהם כבשרם, פשוטו כמשמעו, ויגעו ויעמדו מרחוק למקומות האלה וימתחו עליהם דין חורבה שאין נכנסין שמה מפני הטפולת ומפני הסכנה. הדבר הזה היה התשובה היותר טובה וברורה שיכלו הנעלבים להשיב על חרפתם ועולביהם, ומובטחים אנו שסוף סוף יסתום גם כל פה דובר נבלה וישבר רוע אף קנה של כל יד נטויה, כי במקום שיש חסרון כים שם עד מהרה יוסר יין השכרות המנוולת, רוח העושים תעבור והחוצפא תכבוש פניה בקרקע. כל זמן שרדיפת העם הנבחר היא עוד כסחורה העוברת לסוחר ומביאה שכר טוב לבעליה, רבים קופצים עליה וממלאים בה חוריהם; אבל מכיון שהתרחקות היהודים ומניעת רגליהם מבוא שערי מקומות שונאיהם ומגדירה שולחות רון בכים האחרונים וגורמות להם הפסד מרובה, אין כל ספק שהמפסידים יקומו מאחרונה בפניהם ולבם יכם על כל עלילותם וישיבו דרכם לבקש עוד הפעם קרבת היהודים ולשית למו בחלקות. ואף אמנם ראינו ונוכחנו בימים האחרונים, כי תוצאות תשובה כזו מצד היהודים לא תנכרנה עוד אותותיהן ורבים מעמי הארץ אדוני מקומות הישיבה בקיץ נוהרים בכבוד בני אברהם יצחק ויעקב ומבטיחים להם מראש שלום ושלוח, מנוחת השקט ואין פרץ וצווחה בבתי הקיץ ומקומות הרחצה והתרופה. כעת יאמר גם ליעקב שלום לרחוק ולקרוב ממקומות ישיבת הקיץ, והיהודי היוצא את העיר באחד מחדשי הקיץ יכול גם לקוות לשוב אליה שלם בגופו אם לא בממונו, יכול למצוא לו מקום מנוחה שהוא מבקש להחליף כח ולשוב משם שלם בשריריו ועצביו.

כי לא חדל עוד רגונו ולא הכל עוד בא על מקומו בשלום, כי נגיעי מכת הקיץ עודם בוכים למשפחותם וער שם וער שם, אשמים בזה רק הנגועים בעצמם ובכבודם, כי רבים לא ידעו הוזהר וברעת או שלא מדעת מעמידים עצמם במקום סכנה, אף כי הרבה דרכים לפנייהם שעוברים ושבים בהם בלי פקפוק וחשש סכנה כל שהיא והרבה נאות קיץ שלפניהם תדוך דאבה ואין עין רעה ויצר רע שולטים שם. כמה מקומות תרופה ונאות קיץ באשכנז ומחוצה לה שבעליהם מכניסי אורחים יהודים הם ונוהרים בכבודם בשביל ממונם ושומרים עליהם באמת מכל פגע רע ומרעין בישין, ובכ"ז עוד ימצאו בעמנו ומקרב אחינו גוברין יהודאין ההולכים לבקש להם חרפות ובוז במקומות הרחצה שעל יד ים אשכנז הצפוני, מקומות שכבר הוחזקו הם ובעליהם שלא יצאו מהם אורחיהם היהודים שלמים בשריריהם ועצביהם. כי ישמע משם עתה קול פרץ וצווחה, כי האורחים היהודים יתאוננו מרה על הקלון שישבעו שם מכבוד, לא נפלאות היא מכל וכל ויכולים אנו רק להצדיק את הדין עליהם, כי כל מי שאיננו יודע להזהר ולהרחיק מן הכיעור והדומה לו לוקה בכבודו ובגופו וגם מן השמים לא ירחמו עליו.

וגלוחובסקי יודע כבר מה הוא קול נויפה של חונגריא, את הרבר הזה למד בחיותו ציר אוסטריא ברוטיניא, לכן אונז קשבת לשמוע כל הגה היוצא מפיה, ולעשות קורת רוח למגדלי חוירים כהונגריא, לא השניה בברית המסחר אשר נכרתה בין אוסטריא-הונגריא ובין סרביא, ויאסור למפריס פוסת אשר בסרביא לבא גבולות אוסטריא, והוא חשב כי העת הזאת מוכשרת לעשות בסרביא כעולה על רוחו, אחרי שבטל מלך סרביא את הקונסטיטוציא החדשה, והרדיקלים לא ישמיעו קול בסקופשטינא, ועל כסא ראש השרים יושב הולך קדימה מאנשי מילאן אוהב אוסטריא.

אבל גלוחובסקי חשב וטעה. סרביא בלה התעוררה לשמע הרבר הזה, כי מכירת החוירים לאוסטריא מקור פרנסה לעם רב בסרביא, ונובוקוביץ ראש הממשלה לא יכל לעצום עיניו מראות ברע אשר ימצא את עמו, ויאמר למוד לאוסטריא כפעלת, וסוחרי בילגראד הוציאו קול קורא לכל סוחרי סרביא, כי יבטלו את הקניות אשר קנו סחורות בבתי חרשת המעשה באוסטריא להביאם לסרביא, ובמאד יוכל היות, כי תופר ברית המסחר בין סרביא ובין אוסטריא-הונגריא, וכאשר נקעה נפש בולגריא מעל אוסטריא, כן תקע נפש סרביא מעליה. אבל גלוחובסקי אינו אשם במאומה, כי מה יעשה אם נפל עליו ללקק את הנוזל מקדירא דבי שותפי דלא קריא ולא חמיסא.

ועכשיו שכל העם התעורר בסרביא על מעשה ממשלת אוסטריא, טוב הרבר, כי הלך המלך הצעיר לבקש את מילאן, כי לא ישוב לסרביא. הרבר הזה. כפי שמוריעים, לא מצא אמנם חן בעיני מי שהיה מלך והדיוט ועתה השיבו לו כבוד מלך, בעיני מילאן לא טוב, כי בנו לא ימוש תורת אמו, המלכה נתליה, וכי בלכתו אחרי עצתה יצוה המלך הצעיר בקרוב לשנות את פני הקונסטיטוציא כחפץ רוב העם, ר"ל הרדיקלים. ומילאן בוראי שב לסרביא להפריע את בנו ממעשהו זה, אבל עתה אחרי ראותו, כי גם הולכי קדימה אינם הולכים בעקבותיו להכנע מפני אוסטריא, במקום שיש חיוק לסרבים, אולי יתכבד מילאן וישוב מחוץ לארץ סרביא, דבר שיביא טובה לארץ, טובה שהסרבים כדאים ליהנות ממנה, אחרי נתנם למילאן די כסף ליהנות מעולם הזה, המלא תענוגים בפאריו רב יתר מאשר בבלגראד הקטנה.

טלגרמות

מיום 15 (27) אוגוסט (ו' אלול).

בלגראד. — מצב בריאותו של המיטרופוליס מיכאיל הורע.

סופיא. — הממשלה סגרה את בית המועצה בעיר לובמשא ותשלח את היועצים לבתייהם, יען כי רובם היו מהנוטים אחרי ראדולסלאבוב. — נהפרכה פקודת הנסיך פריננד לפטור בי"ב ספטמבר לבתייהם את כל אנשי הצבא, אשר שנות עבודתם בצבא תכלינה בקץ השנה, ולכתוב את שמותם בספר חיל המלואים. הפקודה הזאת היא רבת הערך, כי על ידה ימעט מספר חיל הצבא למחצה.

פאריז. — לשכת הקטגוריא החליטה לדחות דרישת הקטגור לתבוע לדין את הסינאטור מאניה על עון מעילה ביחס עניני חברת מסה"ל הדרוסיית, יען כי הדרישה הזאת באה עוד בימי ישיבות בתי המחוקקים. הקטגור נכלו להגיש תעצומותיו על החלטה זו.

מיום 16 (28) אוגוסט (ח' אלול).

סופיא. — פקיד השלטון שמו כמאסר שלשים איש מהקושרים, אשר היו גם בפושטים על הכפר דוספאט.

פאריז. — בליל אתמול שם קץ לחייו בכדור קנה רובה בס"ט מנדה הסופר ומשורר איפוליס רימון.

וואשינגטון. — ציר ארצות הברית מודיע, כי השתדל לפני ממשלת כינא בשם כל הממשלות לחדש את אותות מסע האניות ומגדלי המאור בימי נהר יאנסקינג.

מאדריד. — היום בבקר שולחה לאי קובא מחלקת גדוד חיל רגלי. המון עם לוח את ההולכים בכבוד ובתנועה. מהאואנא מודיעים, כי אצל ביניט היתה תנרת מלחמה בין חיל ספרד ובין הקושרים; מהספרדים נפצעו שנים, ומקושרים נפלו חללים שנים.

בריססל. — הנבחר הקתולי ממפלגת הפועלים קולפס שאל היום בישיבת בית הנבחרים את פי הממשלה ע"ד קונגו וע"ד קרבות המהדיסטים ומלאכות זשאקו. שר החיצון די-בורלה ענה ואמר, כי אין לשאלה זו כל יסוד, יען כי ממלכת קונגו איננה עומדת כלל תחת שלטון בלגיא, כי שתי הממלכות יסדו רק אגודת מלך אחד ויחסן זו לזו כבר נקבע והוברר עפ"י חקי שנת 1890. ובכלל לא נסתבך מצב הענינים בקונגו, מלבד איוה פרעות קטנות שפרצו בארוביני. לוראן מחליט ואומר, כי ממשלת קונגו מוליכה שולל את שרי בלגיא, וכי בקונגו נסתבך באמת מצב הענינים במאד מאד. ממשלת

המין המובחר אשר היא תוציא למכביר שנה שנה. להקל לאכרים מכירת פרי אדמתם תקנה ממשלתנו יר"ה, כי במשך כל זמן בצירת האבטיחים בימי הקיץ יבא אחר מפקידי הנומרוק ויפתח שמה "נומרוק" למען תוכלנה אניות תרן לבא אל המפרץ הקטן הידוע בשם "סנת אבו זבירה". ובמשך העת הזאת חוף הים השמם במשך כל השנה יהפך לעיר עליוה, למקום תנועה וחיים. אניות תרן גדולות וגם קטנות לעשרות עומדות על עוגניה במפרץ הים. גמלים למאות מעונים אבטיחים הולכים ושבים מפנים הארץ אל החוף. סוחרים רבים הבאים מערי הונגריה הצפונית וביחוד ממערבים הבאים לקנות את האבטיחים נוטים שמה אהליהם. כל זה ירחיב עין הרואה. גם אחינו אשר התישבו בחדרה והחלו לעבוד את אדמתה בועת. אפס שמו את לבם למורע אבטיחים ועוד בשנה שעברה ראו שבר טוב בעמלם, כי הסוחרים אשר באו מאלכסנדריא שלמו בכסף מלא בעד אבטיחיהם המשובחים, אבל בשנה הזאת עשו אחדים מבני המושבה דבר אשר ממנו לתקות רבות וטובות תוצאות. בראותם כי אכרי המקום הם בדרך כלל בידי הסוחרים אשר יקצבו בעד האבטיחים אשר יקנו מחיר מצער לפי ראות עיניהם המה, גמרו אחדים מאחינו לסול להם מסלה חדשה. שני צעירים, במוקבסקי וסמסטינוב מבני מיסדי המושבה הראשונים, הלכו בעצמם באניות התרן עם פרי אדמתם לאלכסנדריה ושם הצליחו יותר ממה שקוו, כי מכרו שמה את אבטיחיהם במחיר טוב מאד וישובו בשמחה לביתם. הנסיון הראשון הזה נותן תקוה טובה בלב אחינו האכרים שמה וראוי לשים אליו לב. הסוחרים אשר עמדם באו הצעירים הנ"ל במשא ומתן בקשו מהם להביא לאלכסנדריה כל מיני תוצאות המושבה: אבטיחים, ענבים, חמאה, גבינה, ביצים, ירקות ועוד, ויבטיחו להם כי המיד ימצאו קונים טובים לסחורתם. אמת כי עד היום עוד טרם באו האכרים אל המנוחה ואל הנחלה, ומלבד האבטיחים אין לאל ידם לשלח למכור לאלכסנדריא את מיני הסחורות הנקובים למעלה. אבל קרוב יום אשר גני הדרה ופרדסיה יתנו את פריהם תפוחי זהב, למונים ואתרוגים; הכרמים יתנו ענבים אשר יהפכו ביקבים לין טוב ומשבח. ואז אין ספק בדבר כי ממשלתנו יר"ה הדורשת רק את טובת בניה הנאמנים ובפרט עובדי האדמה תצוה כי יעבד הנומרוק לא רק במשך שלשה חדשים בשנה, כי אם במשך כל השנה, ואז תהפך מושבתנו לעיר החוף לעיר מסחר אשר על ידה יעברו כל מסחר הר אפרים והגליל התחתון, ואם עתה ראשיתה מצער אבל אחריתה ישגה. מצב הבריאות במושבתנו טוב מאד.

לפנינו מונח חשבון תלמוד תורה הכללית וישיבת "תפארת ירושלם" אשר לעדת הספרדים הקימות זה שנים רבות בירושלם, חוברת רביעית מר"ח אב תרנ"ג עד ר"ח סבת תרנ"ה (י"ט חדשים). ההכנסה: נדבות שנתיות פרטיות 2586,35 גרוש, נדבות נשים 667,30 גרוש, נדבות ביום בחינת הילדים הכללים 683,30 גרוש, נדבות מברית מילות 175,25 גרוש, מסעדות נשואין 146,20 גרוש, שכר למוד 83 גרוש, מהלוות מתים 22841,20 גרוש, נדבות אורחים 1422,35 גרוש, נדבות חוץ 21683 גרוש. ס"ה עולה ההכנסה 78829,15. ההוצאות השונות למורים ומשרתים, לשכירות בית, שכר סופרים, הלבשה לילדים, קניית ספרים ועוד הוצאות שונות עולה 86043,5 גרוש, מחשבון הקודם נשארו חייבים 11982,35 ס"ה 98026 גרוש. יתרה ההוצאה על ההכנסה בסך 19196,25 גרוש. מחשבון הזה נראה מה רבו פעולות המפעל הזה לחנוך בני ציון ולהרמת קרן התורה והמוסר וד"א. מלבד הלטורים העברים ילמדו בהת"ת ובהישיבה גם שפת צוריקת, מלבד הערבית, כמצווה ממעם הממשלה.

הליכות עולם:

ס"ט פטרבורג, יום ה' 17 אוגוסט.

קשה זוגם של אוסטריא והונגריא כקריעת ים סוף, רע גורל האומים מן דו כתאמי סיאם, בשעה שגוף אחד חפץ לישון והשני לרקוד. רע לאוסטריא והונגריא שהיו לארץ אחת ועניניהם שונים, מה שמוב לאחת רע לשניה. כל שרי הממשלה ינישים ברב או כמעט את המצב המור הזה, אם כי לכל אחת מהן פני עצמה. אבל ביחוד מרגיש שר החצון המשותף לשתי הארצות יחד את המצב הזה. אוסטריא חפצה לישון והונגריא לא תתן תנומה לעפעפיה, והיא חפצה רק ללכת, לרוץ ולקפץ קפיצות גדולות, ועל שר החצון לעורר את הפלג-גוף הישן ולעצור בעד תנועת הפלג-גוף אשר תתעוררות עצביו דבה. ואם לא ידע להביא את המנוחה של זו ואת התנועה של זו בשווי המשקל יפול מכסאו ואחר יקח מקומו. שנים רבות ידע קלנקי להביא שלום בין חפץ אוסטריא וחפץ הונגריא, ויהי כי הרבה לעבוד עבודת איש הבינים, הקשה טעבודת פרך, סוגרו אשמורות עיניו רגע ולא הביט און בדרשות ציר האפפיור בגנות של הצעות ליברלי הונגריא, וירא קלנקי בחלומה מנוחה כי נעמה, והנה וועקערלע קורא בקול, וייקץ קלנקי והוא נופל מעל כסאו, והגרף גלוחובסקי ירש מקומו.

— אם לא אלמד את הקולוניסטים עבודת הזריעה, אחיה משגיח על הבנינים אשר יבנו.

— הלא רק שלשה כפרים בונים ולא יותר ועוד נשארו פה מתי מספר מהלגאטים והמה יהיו משגיחים. ואם בעבור זה היה צריך לפזר סך כסף כזה? הלא הוצאות ביאתכם הנה תעלינה עד 8000 פראנק?!

בפי הירשפֿעלד לא נמצא מענה ולא השיב דבר. ארבעה עשר יום ישבתי בבווענאס-אירעס, כי לא הלכתי שום אניה לדרכי אירופא. יום 18/26 פֿעברואר 1894 ירדתי באניה „מארק ברעטען“ לבא לאירופא לחוף ברעמען.

עד כה הודעתי את כל תהלוכות העמיגראציה ואת כל עמלי ונדודי ומסעי, ועתה אשאל: איפה הם כל מכתבי העתים העבריים והרוסיים משנת 1891, אשר נמלאו אז מפה לפה על אודות העמיגראציה העברית לארגנטינא? כמה רבבות, כמה מיליונים העקטארים, כמה קילאמעטער מרובעים אדמה, לפי דבריהם, קנתה או החברה יק"א בארגנטינא, ומה עלה מכל ספורי מכה"ע האלו? כאשר באו כל הדלגאטים לפני הבארון בלונדון נוכחו לדעת מפיו, כי בם"ה קנתה החברה יק"א אדמה בארגנטינא 72 אלפים העקטאר, ומחשך הוזה נמצאים רק 42 אלפים העקטאר אשר לא נתישבו עוד, והאדמה הזאת תהיה לתשע האגורות. וכאשר באנו לארגנטינא אמר לנו השר גאלדסמיד והראה לנו לדעת, וכן היא האמת, כי לא נמצאה אדמה גם לתשע אגורות; ואך בזמן נסיעתי לאירופא להתייצב לפני הבארון וחזרתי לארגנטינא קנתה הדירעקציה מבווענאס-אירעס אדמה בקלארא אשר השלימה בה את הצריך לתשעת הכפרים. עתה הגד נא לי, האם לא בצדק ולא ביושר עשו הדלגאטים או, בעת שמעם מפיו גאלדסמיד את הדברים אשר ספרתי לך, לו חזרו תיכף לרוסיה? וגם כי נוכחו לדעת, כי כל מכה"ע שוא ידברו וגם כל דברי העוסקים בהעמיגראציה המה מהבל גם יחד! זאת לא זאת, כי גם בחדש אוגוסט 1893 עת אשר בקש ועד הדלגאטים מהבארון ע"י מלגרמה לדעת נוסח הקאנטראקט עם הקולוניסטים, והבארון השיב, כי אין שום ענין לדלגאטים לדעת זאת „או פנו וסעו לכם לרוסיה“, האם אז לא ידע ולא הבין ועד הדלגאטים, כי העמיגראציה הארגנטינית הוא מגדל הפורח באויר אשר אל אשר יהיה שמה הרוח ילך? אך כאשר הדבר הזה נוגע לכלל היהודים יושבי רוסיה, אמרנו נוחל עוד ונראה נֿרבר בעתו. עתה אכפיל עוד את שאלתי, אשר שאלתי בהדירעקציה את הדירעקטארים:

על מי יסמוך יהודי רוסיה לעקור דירתו מארץ מולדתו להרחיק נדוד לארץ תלאובות לארגנטינה? מי הוא מחולל העמיגראציה הארגנטינית? הברון הירש? ועוד המרכיז מספֿער. ה' פֿיינבערג? המורשים של הועד המרכזי? ידוע אדע, כי לא תשוב לי על שאלתי זאת, ובכל לבי אני האמת, כי גם אנכי לא אדע מה לענות.

הבארון מבטיח וכותב להדירעקציה מבווענאס-אירעס וחותר בחתימת ידו באותיות גדולות „פרעזידענט של החברה יק"א מ. הירש“, כי יבנו כפרים והדירעקציה תתן כסף לדבר הבנינים ושאר הצרכים, גם שולח הוא מלגרמה קודם כתיבת המכתב, כי הדירעקציה תתן כסף — ואין שומע לו. כי הדירעקטאר, המקבל פרס מהחברה יק"א, בוש לא יבוש לאמר בגלוי ובפומבי כי אין להבארון שום רשות לצוות אותו על זה ולא יתן כסף, כי אם כאשר יבנו פֿערמות ועשה כרצונו. ומחיר המכתב בחתימת יד הבארון ירד ממחיר ניר חלק. הודענו כל זה לוועד המרכזי ולא זכינו לשמוע ממנו מענה.

(המשך יבוא)

מרדכי בערקאוויטש.

בשורת ספרים חדשים.

תולדות ישראל מתוקן על פי המקורות הראשונים בידי זאב יעבץ בירושלים. חלק ראשון — מראשית ימי האבות עד אחרית מלכות שאול. ווארשא (דפוס שולדבערג) תרנ"ה 180-80 עמ'.

החלק הזה יכול את סדר הזמנים וקורות ישראל והשתלשלות מקורו, כפי המסופר בכה"ק ועפ"י אגדת חז"ל. הסדר הראשון „ישראל בארצו“ וכול: א) ראשית הארץ וישיבת לפנים — הרפאים והכנענים אשר על שמם נקראה או, העברים, עמי בני שם, בית עבר, לשון עברית קדמונית, מדרש שם ועבר, בני עבר בקלוקלס, אברהם באור כשדים ולכתו חרנה; ב) מושיב ישראל במצרים: שנות יעקב האחרונות; ג) בניו לפלגות רוחם וכו'; ערך ימי האבות בתולדותיו, שנות מלכי בני חם לישראל ועבודת הפרך שעובד בם, לידת משה, הצלתו גדולו בבית המלך ורום ערכו, גבורת מעשי נעוריו, מנוחתו לארץ מדין ושובו למצרים עד זמן הגאולה; ד) „דור המדבר“: מסעי ישראל דרך המדבר, קריעת ים סוף, מלחמת עמלק, מתן התורה עד דברי משה האחרונים וברכתו, מותו וקבורתו הנעלמה; ה) „דור משה“: תחלת דברי התורה, חבריאה למדרגותיה, האדם ויתורו, תחלת הישוב והכבוש, ימי בית ראשון; ו) ימי הכבוש והחלוק, ב) ימי השופטים, ג) תחית הנבואה, ד) ראשית המלוכה.

בסוף הספר ספח המחבר חוברת מיוחדת בשם „מוצא דבר“, אשר כל פרק ממנו מברר ומלבן בבקרת מדויקת ונפרטת מאורע סתום הצריך באור, והוא מחשוף מקור ספורי מאורעותינו; אה"כ ערך המחבר בסופו מגלות היחס האצורות במקרא ויסדר אותן במערכותיהן, על פי הסדר המתקלט מיחס ראשי כהונה ולויה, סדר השופטים וסדר מלכות בית דוד, ויחס כהנים גדולים.

קוננו במהרה לעשות משפט מות בהסוחר סטוקס עוררה עליה חמת אנגליא בארוביני אחזה תנועת המרד ובתגרות המלחמה נפלו חללים כשבעים אלף איש ומהם ילידי אירופא רבים. בלגיא תאולץ לשלם להמחריסטים כל הוצאות המלחמה וגם לכפר פני יורשי סטוקס במתנת כסף. עודף ההוצאות על ההכנסות בחשבון הקצבה אשר לממלכת קוננו עוד יגדל, ובמקרה כזה על הממשלה להגיד למלך, כי עבר חק הגבול אשר הציבה לו הרשאתו הנתונה לו. קולפס דורש בחוקה, כי בית הנבחרים ימנה ועד חוקרים בענין זה. די-ביורלה הוסיף לענות, כי אין למנות ועד חוקרים בדברים מדיניים הנוגעים לממלכת חוץ. שאלת התאחדות קוננו איננה עומדת כעת על הפרק. ומה שנוגע לדבר סטוקס, הנה ממשלת אנגליא הראתה אותות מתינות מחוכמת. יחס בלגיא וקוננו לממשלות חוץ טוב מאד. קולפס משיב את שאלתו אחר, ובוה הם כל המו"מ מבלי עמוד הנבחרים למנין. — בבית הסינאט הרצה יאנסון גם הוא שאלה בדבר קוננו. שוללאערט שנה בשם הממשלה תשובת שר החיצון בבית הנבחרים. ברוב של ל"ח דעות נגד י"ב קבל הסינאט נוסחת ההצעה לעבור אל סדר היום המביעה אמונת הסינאט במעשי הממשלה ביחס קוננו.

לישוב ארגנטינא.

(מכתב אחד הדלגטים השב טארנטינא להמטיף ר' צבי כשראי).

(המשך מנו' 178)

בימים האלה קבל ועד הדלגאטים מכתב מהבארון כדברים האלה: „יען כי אנכי מבקש טובת העמיגראנטים, ואם כל הרברים אשר הציע לפני כהן יהיו כלם אמיתים רק למחצה או גם לרבע, גם הדבר הזה מכריח אותי לראות לבנות פֿערמות דוקא, יען כי דבר בנין פֿערמות הוא לטובת הכלל (?), וכן מעיד על זה איש מן הצד ה' בירקענהיים, כי כל עובדי האדמה בארגנטינא יותר מן מיליאן ספֿרדים ואיטלקים יושבי פֿערמות המה, ואם אמנם נתתי רשיון להדירעקטארים הירש וקאזים כי יעשו מה שיבינו לבנות כפרים א פֿערמות, היתה דעתי כזה, רק אחרי שיתמנהמו הדירעקטארים בארגנטינא שנה או יותר, וידעו מבע ארץ ארגנטינא. והמה תיכף בבואם נתנו הרשיון לבנות כפרים, על כן אין לסמוך על זה, רק פֿערמות תבנו להדלגאטים יש רשות לקבוע דירתם בשלשת הכפרים.“

על המכתב הזה היתה חתימת יד הבארון.

שבתי מענטרע-ריאס לבוענאס-אירעס לשום דרכי לביתי לרוסיה. כבואי לבוענאס-אירעס מצאתי שם את ה' הירשפֿעלד, — הדלגאט מאגודת נאוואבונ פלך הערסאן — אותו ואת אשתו וילדיו, והוא יצא מארגנטינא תיכף אחר שהרשו לבנות כפרים. כי ארץ ארגנטינא והעמיגראציה לא ישרו בעיניו, כאשר ספרתי למעלה. שאלתי אותו: „איך לא תבוש לבוא עוד הפעם לארגנטינא? הלא אתה העידות בפך, כי אין אתה רואה תכלית טובה בכל העמיגראציה בארגנטינא, והקולוניסטים לעולם יעבורו ולחם לאכלם לא יהיה למו, כי אם מקופת הצדקה, מקופת הבארון יחי“. — ועתה הוספת להביא גם אשתך ובניך עמך? „וען הירשפֿעלד אנכי מכפיל גם עתה. ואנכי לא באתי עתה בתור קולוניסט הראשונה בארגנטינא אנכי מכפיל גם עתה. ואנכי לא באתי עתה בתור קולוניסט להשאר בארגנטינא, כי אין רצוני כזה, רק שכור שכר אותי ה' פֿיינבערג תיכף בשווי לביתי, כי אלך לארגנטינא עם אשתי ובני ביתי להיות דלגאט שמונה חדשים בארגנטינא. והוא נותן לי בעד זה 1200 רובל, ומתחיל למנות את השמונה החדשים מיום שיצאתי מביתי, וכל הוצאות הנסיעה מביתי לארגנטינא שהיו לי ולבני ביתי, גם הוצאות נסיעתי בחזרה לרוסיה, אחר כלות שמונה חדשים, הן על חשבון ה' פֿיינבערג, וחוף מזה גם פה בארגנטינא אקבל 100 פֿעזא למחית בני ביתי. האם התורה אסרה עלי מלהיות נושא איזו משרה בבית הבארון בארגנטינא? הלא תעורה משר הפלך בידי ואחר כלות שמונה חדשים אשובה לי לרוסיה, ומה לי ולהעמיגראציה?“

באותו יום הלכנו שלשתנו, אנכי והדלגאט מאגודת נאוואבונ ה' הערש קאזוויטש וה' הירשפֿעלד הוזה, להדירעקציה. אנכי וה' הערשקאזוויטש דברנו עם הדירעקטורים ע"ד נסיעתנו לרוסיה. ה' הירשפֿעלד דבר עם הדירעקטארים ע"ד נסיעתו לענטרע-ריאס לקלארא להכיר מקומו אשר עוב להיות דלגאט כאשר היה, ייסב הדירעקטאר הירש את פניו אל הירשפֿעלד ויאמר לו: „הלא תגיד לי הירשפֿעלד את אשר אני שואל אותך; הגידה נא לי סבת בואך הנה, ומה הדבר אשר הכריח את ה' פֿיינבערג לשלוח אותך ואת בני ביתך עוד הפעם לארגנטינא? הלא בודאי איזו סבה נמצאה פה?“ פני הירשפֿעלד אדמו מבשת ויען: „ה' פֿיינבערג שלחני לארגנטינא ללמד את הקולוניסטים לזרוע כל רוע, כי עבודה זו צריכה לימוד, ואנכי קולוניסט ברוסיה מעורר.“

— גם זה לפלא הוא בעיני, אמר הדירעקטאר, הלא עם ה' פֿיינבערג בעת אשר אסף האגודות היה אגרונום ואסף רק עובדי אדמה, ועוד שנית, כי בערך החשבון של הדלגאטים נמצא, כי לכל חמשה קולוניסטים תהיה מכונת זריעה אחת, ודבר זה אין צריך לימוד.

דער הויז-דאקטאר (רופא הבית) מאת הר"ר י. פערנקעל ומתורגם בשפת יהודית המדוברת ע"י מיכל וועבער; ווארשא (דפוס א. גינז) 80—20 עמ'.
הספר הזה, שהוא כולל עצות לשמירת הבריאות וכללים מתורת ההיגיינה, יצא לאור חבורת חוברות, וכל חוברת תכול ענין שלם, ולמען ידעו הקוראים איך לשמור בריאותם נחון להם בראשונה לרעת מבנה גוף האדם ותעודת כל אבריו, לכן הביא המחבר ידיעות מחכמת הנחוח ופעולת האברים ותמונות מבנין הגוף ותבנית האברים.

סחר הארץ.

ס'ט פטרבורג 16 אוגוסט. — היום היה שער הרו"ב בהאָרע בברלין — 219 1/2 מ' שטרות לונדון במוזון — 92.95 ר', ברלין — 45.55 ר', פאריז — 36.80 ר'.
שטרות של בית האוצר לעמים שונים (אינטערנאציאנאל-באנק) — 733 ר', הרוסבי — 540 ר', וואלא-קאמסקי — 1340 ר', דיסקנט-באנק — 875 ר', שטרות של חבורת מסה"ב דרומית-מזרחית — 192 ר', קויביווארענעש — 466 ר', מאסקווא-ריאזאן — 525 ר'.
מחיר המטבעות והשטרות בפטרבורג: שטרי רוסיה במוזון — 219 1/2 מ', הצאי אימפריאליס חדשים 7.40 ר', שטרי המדינה — ק', קופאנען של מכס — 1.48 ר', ליטא שטרעלינג במוזון — 9.31 ר', על שלשה חדשים 9.29 ר', מארק במוזון — 45.55 ק', על שלשה חדשים — 45.37 ק', גולדען אוסטריא — 77 ק', פראנק במוזון — 36.87 ק', על שלשה חדשים — 36.77 ק', גולדען האָללאנד — 79.97 ק', מארק פֿינלאנד — 37.31 ק'.
שטרי רבית עם גורלות: תוצאה ראשונה — 275 ר', תוצאה שניה — 242 ר'.
שטרי גורלות של בית אוצר לאצילים — 214 ר'.

Редакторъ-Издатель Л. А. Рабиновичъ.
Издатель С. И. Рапопортъ.

התרעלה

ספור חדש (מקורי) מן הס' זכרונות לבית דוד
חלק שלישי. חוברת מ"ד. מאת א"ש פריעדבערג
— הוצאת "אחיאסף" —

הספור הזה הוא אחד מן הספרים שבם "זכרונות לבית דוד", ספור מלא ענין ורב הערך לכל המחבבים את צרות עמם בימים עברו, בהיותו מספר לדור את כל אשר עבר על אבותינו בתקופה הנוראה והאיומה הכתובה באש ודם על ספר דברי הימים לבני האדם בכלל ולבני עמנו בפרט, תקופת המות השחור, אשר בה עשו נקמות באבותינו, בהרג ואבדן, בגלל עלילות שוא שבדו עליהם, כי שמו אדם בבארות המים, כותב הספור הוא דון יהודה אברבנאל, אביו הזקן של דון יצחק אברבנאל. ומלבדו מתארים בספור הזה: אביו של כותב הספור דון יוסף, ראש הישיבה בוורמיוז' ר' שמואל ב"ר אשר הלוי, פרנס הקהלה, קורנר ווינטערטור, ראש העיר שטראסבורג, יאהאנעס ווינטערטור, אחי הנזירים היחפים, כנות ראש הישיבה והקדושים אלה, ורבים מהקדושים הנודעים בשמותם שמתו על קדושת השם בעת ההיא. בספר הזה ימצא הקורא גם אספקלריא בהירה ממצב הפרחת התורה בישיבות הרינוס, וציור בהיר מחיי בני הישיבה, עמלם בתורה, תענוגותם ובדיחותיהם והלצותיהם בעתות הפנויות וכו'—וכל אלה במחזות בולטים, מושכים את הלב ומרעשים את הנפש.

כתבת המו"ל:
Издательство «Ахиаסף» Варшава.
Verlag Achiasaf, Warschau. 1041—3—3

בית הספר הקוממריאלי הפרטי באדעססא.

הנוסד באדעססא בשנת 1888 על ידי הדוקטור די מיכניק חיים האב-מאן מקביל בתוכן למודיו אל ביה"ס הקוממריאלי הכללי אשר באדעססא. והתלמידים המשימים את חוק למודם בביה"ס הנ"ל אחרי עמדם למבחן במשפט, יהיו מכל זכויות יוצאי ביה"ס הקוממריאליים הכלליים. בביה"ס הנ"ל נפתחו עד הנה ארבע מחלקות, ומדי שנה בשנה תפתח מחלקה חדשה, עד מלאת מספר שש המחלקות שכלל ביה"ס הקוממריאליים הכלליים. — מלבד הלמודים הכלליים ילמדו בביה"ס הנ"ל גם למורי שפ"ע ודקדוקה, כינה בכה"ק ודברי הימים לעם ישראל בשעות מיוחדות מדי יום ביומו. — בביה"ס הנ"ל מתקבלים גם תלמידים מערים אחרות ונתחן להם דירה ארוחת-חמיר (מאנסיאן) תחת השגחת משפחת הדוקטור ת. האַסמאן. — מלבד המחלקה היסודית, יש בביה"ס הנ"ל גם מחלקה לסימחילים (Приготовительн. классъ) תלמידים חדשים ויכולו להכנס לפי ערך ידיעותיהם, בכל אחת המחלקות במשך כל השנה. — ערך שכר למוד וכו' יודיעו לכל דורש ע"י מכתב. — מעון ביה"ס: Уголь Полицейской и Краснаго пер. д. Нитце.
אדעססא לשלגומות: Гохману, Университетъ, Одесса. 1037—10—3

רבי יהודה הלוי

קובץ שיריו ומליצותיו, נערכו מחדש ע"י
א. א. הררכבי
— הוצאת אחיאסף —

זה עתה יצאה מביט הדפוס החוברת השביעית מן הכרך השני לספר זה, ובה נגמר כל הכרך, המכיל בקרבו 217 עם עמודים, מחיר כל כרך מר' יהודה הלוי 49 ק', עם פארטא 55 ק', מכורך הדור בכר 79 ק' ועם פארטא 87 ק'. באחריות עוד 7 ק' ובה"ל עוד 10 ק'. כתבת המו"ל:
Издательство «Ахиаסף» Варшава.
Verlag «Achiasaf» Warschau.

י. ל. דאווידאוויטש ("בן-דוד")

מורה ב"הישיבה" וב"ס אחדים באדעססא, נכון לקבל בביתו חניכים לחורותם בלמודי קדש וחול ולהכינם אל בה"ס המקומיים. הוראת שפות: עברית, רוסית, צרפתית ואשכנזית, על פי השיטות היותר חדשות ומתקנות. 1028—10—10
כתבתי: Льву Акимовичу Давидовичу, Канатная 47, въ Одессѣ.

בעד א' רוי"ב.

אשלח לכל איש "ספר המלים" ושאר גאונים-עבריים. הספר הזה כלי יקר הוא לקטנים אף לגדולים, וביחוד למעתיקים וכל חוברי חבר, כי ימצאו בו העתקה עברית נכונה לכל מלה ושאר גאונים בסדר א"ב. כתבתי:
Одесса, Пересыль Батт. дор. № 18, 1035—
Д. Гуревичу. 5—3

Telefon 97.

FREDERICK PUTS

WARSZAWA

פאבריק פון פולעש זיפלע און פערפומע

עמפעתלע פראדוקטע פון אייגענער פאבריקאציע און בעווארעטס די בעווארעטע גלייצערין-זיפק וואס איז אנדערעאל בעקאנט מיט אדער נישט אייגענעמאט. — הונט און לעטיל פערפומע אין הויפט נידערלאנדע
Plac Teatralny 11.
560—104—80

785—50—28

Robert Vilychinskij, Warszawa, Gycy 12.

ГЛАВНЫЙ ОПТОВОЙ СКАДЪ
ШВЕЙНЫХЪ МАШИНЪ
Продажа Великолепныхъ
Композитионныхъ Окладъ изъ Лодзинской Фабрики
ВОЙЛОКА на ТУФЪ, ПОДКЛАДКА и пр.

אללע פארקלע און נעמאשענע און נאדעלן אים רען נעמפען פאבריקן
אין בילינסקיין פאריזן.
לענד פון פולעשעמאטע צו פאנעפערל, באשליסען אונד אנדערע אימאניטעריענען.
פאריז-קאמפאנען פון נעמאשענע און נאדעלן פארקלע און פאנעפערל.

כרטיסים נפלאים לזכרת השנה (פשוטים ומכובדים).

מעלפים ציינים ופרחים מכלעים במקומות שונים בארץ, עם שירים נעלים נאורים להם מהמפורסם י. יעקבן פודווליס וועם צוירים שונים במקומות הקדושים, זכרת השנה בשפת עבר ואשכנז ואנגליא.
מחיר כרטיסים גושט 15 קאפ, — תיכס 1.50 ר"ל.
מחיר כרטיסים כפול 20 קאפ, — תיכס 2 ר"ל.
למחרים הנחה כזוהי:
Одесса, Вержиненный пер. № 28, С. Горинштейн. 1046—3—3

Адресъ: Въ Редакцію газ. „Гамелиць“, 3-я Рота, д. № 10. С.-Петербургъ.

Adresse: An die Redaction „Hameliz“ 3 te Fotte, № 10. St-Petersburg.

Доволено цензурою С.-Петербургъ, 17 Августа 1895 года.

Типографія Берманъ и Рабиновичъ Почтамская 13.